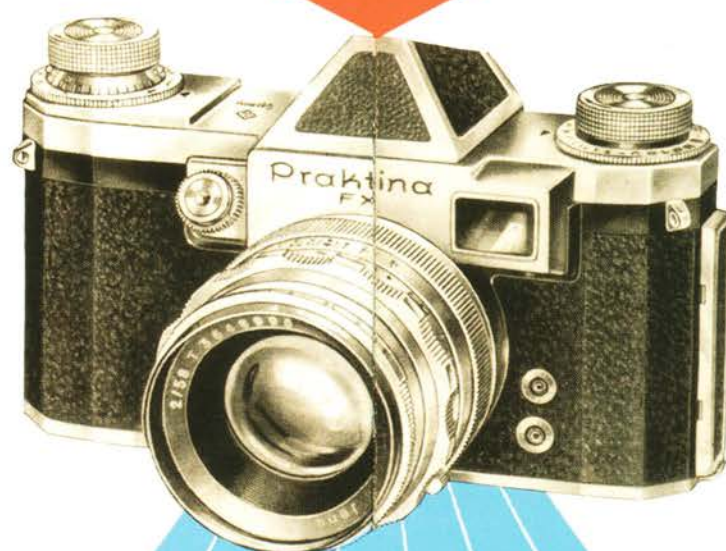
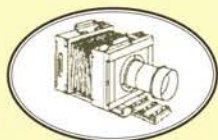

OBJEKTIV

Nr. 113

September 2006

*A new Path opened
up by the*

PRAKTINA FX

The Camera with Automatic Diaphragm Preselection

Dansk Fotohistorisk Selskab

Indhold

4

**Kamera -Werkstätten
Dresden - Nidersedlitz
1919 - 1959**

Klaus-Eckard Riess

14

50 år i Fotobrancen

Mogens Wang

28

**Louise Melchiors sommer
et menneskealfabet**

Fotografier fra 1880'erne til 1910

1. del

Tove Thage

35

BOG OG Udstillingsomtale

Flemming Berendt

42

DREJ & SE – FILM

Stjernes kud - 100 års filmstills

Udstilling på Louisiana

44

BILLEDGRUPPEN

Mødedatoer.

Piktorialisme & postmodernisme

Ved Tage Poulsen

De Vestindiske øer

Ved Andreas Trier Morch

48

'DIT & DAT'

Foreningsmeddelser, anvisnings- og orienteringsnyt

Mødereferat, anvisningslister,

landsmøde & generalforsamling

Layout & redaktion: Flemming Berendt

Kamera-Werkstätten Dresden-Nidersedlitz

Tysk produktionsteknik har altid været et forbillede i Europa

Kamera-Werkstätten Dresden-Niedersedlitz

1919 – 1959

Klaus-Eckard Riess

Min indfaldsvinkel 1953 – 1957

Værktøjsmager Klaus-Eckard

1953 kom jeg i lære som værktøjsmager i VEB Zeiss Ikon i Dresden-Reick. Lærekontrakten har jeg endnu, men jeg er ikke sikker på, om jeg i sin tid lagde mærke til, at aftalen også bar et stempel fra Kamera-Werkstätten i Niedersedlitz (KWN). Sagen var nemlig den, at Zeiss Ikon også uddannede lærlinge for andre kamerafabrikker, og at jeg simpelthen hen var blevet tildelt Kamera-Werkstätten (KWN).

Efter bestået svendeprøve og eksamen fra den tekniske skole i sommeren 1956 blev jeg derfor ansat som værktøjsmager på fabrikken i Niedersedlitz.

Bismarckstr. 56

Praktisix

På denne tid var det nye 6x6 cm spejlfleks-kamera 'Praktisix' ved at blive gjort klar til præsentation på photokina i Köln, og jeg blev hentet op i 'Musterbau' for at hjælpe til med færdiggørelsen af nogle mekaniske smådele. Dette må kaldes min første kontakt med en egentlig kameraproduktion.

Samme år 1956 hørte jeg for første gang navnet på firmaets tidligere indehaver, amerikaneren Charles A. Noble. Ligeledes samme år vendte min far hjem efter flere års odysse i kommunistiske fangelejre, og han kunne berette, at han i Gulag-lejren Mühlberg var stødt på selvsamme Noble, Kamera-Werkstätten's retmæssige ejermand. Jeg selv forlod Kamera-Werkstätten i sommeren 1957 for fik arbejde hos Zeiss Ikon AG. i Stuttgart.

Det var dog ikke denne Charles A. Noble, som var virksomhedens grundlægger. Æren tilkommer en vis Paul Guthe, der i 1915 havde startet et mekanisk værksted og som i 1919 sammen med Benno Thorsch begyndte en kameraproduktion på Zinsendorfstrasse i Dresden.

Patent-Etui

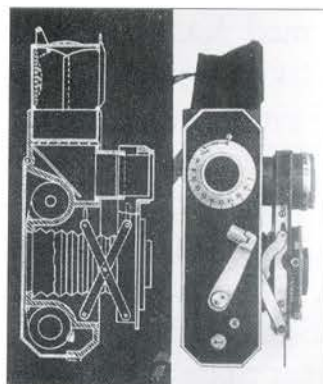

Sammenklappelig

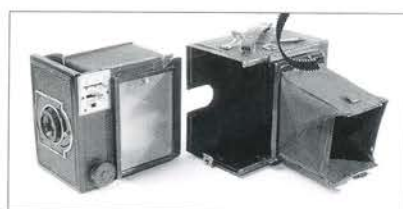
De lancerede med succes et 9x12 cm klap-kamera, der fik navnet 'Patent-Etui', og som takket være sin ekstrem flade facon blev meget populært blandt bjergbestigere og vandrefugle. Efterspørgslen blev så stor, at Kamera-Werkstätten Guthe & Thorsch i 1928 fik behov for at flytte til nye lokaler på Bärensteiner Strasse i Dresden-Striesen. Adressen var nok ikke valgt helt tilfældigt. Lige rundt om hjørnet lå Zeiss Ikons Ica-Werk, ikke langt derfra Ernemann-Werk, få hundrede meter længere fremme befandt Johan Steenbergens Ihagee sig, og som nærmeste nabo havde man fotopapirfabrikken Mimosa. Altissa Kamerawerk, Max Baldewegs Balda og Franz Kochmanns Korrelle-Werk var heller ikke særlig langt borte.

Paul Guthe og Benno Thorsch havde frem-

gang, og i 1930 producerede deres 150 medarbejdere allerede over 100 kameraer dagligt.

Pilot 3x4cm, sammenklappelig

KW Reflexbox 6x9cm, reflekskamera

Pilot 6, etøjet 6x6cm kamera

På Leipziger Messen 1931 præsenterede KW med det toøjede, sammenklappelige Pilot 3x4 cm sit første spejlreflekskamera. To år efter fulgte KW Reflexbox 6x9 cm, et etøjet spejlreflekskamera med en relativ simpel metal-klaplukker, der kun havde tiderne 1/25, 1/50 og 1/100 sek., samt B og T. Lukkerens konstruktion kunne minde om den klaplukker med 'kulskovlen', som vi også kender fra Ihagee's lille Exa. Næste skud på stammen blev det firekantede, etøjede Pilot 6 til formatet 6x6 cm, hvis videreudviklede udgave kom til at hedde Pilot

Super. Dette nærmest professionelle, etøjede spejlreflekskamera kunne bryste sig af følgende specifikationer: metal-spaltelukker med lukkertider fra 1/20 til 1/200 sek., udskiftelig optik, billedformater 6x6 og 4,5x6 cm, samt spærring mod dobbelteksponering.

Også forstørrelsesapparatet Praxidos blev en salgssucces. Alt efter formatstørrelse og udstyr kunne sådant et apparat erhverves for mellem 45 og 93 Reichsmark, og endnu i dag er det til at finde på ebay.

På Leipziger Messe 1936 havde Ihagee skabt sensation med det af Carl Nüchterlein konstruerede Kine Exakta som det første etøjede spejlreflekskamera til 35mm film.

Benno Thorsch, der efter at Paul Guthe havde forladt firmaet, var blevet éneindhaver af Kamera-Werkstätten, erkendte hvilken vej vinden blæste og tog initiativ til udviklingen af et tilsvarende SLR-kamera som en billigere og enklere pendant til Kine Exakta.

Kameraet kom til at hedde Praktiflex'. Benno Thorsch opnåede dog ikke at se kameraet blive markedsført og få succes. Som halvjøde følte han jorden brænde under sig i det nazistiske Tyskland, og han slog til, da han i 1938 fik mulighed for at erhverve en fotokopivirksomhed i Detroit/USA.

C. Nobel og sønnen John Nobel

Dennes indehaver Charles A. Noble købte til gengæld Kamera-Werkstätten og flyttede med sin familie til Dresden. Det er muligt, at Noble i første omgang havde den største

økonomiske fordel ud af denne handel, men Benno Thorsch fik en ny tilværelse i USA og reddede livet.

Som den dygtige købmand, Charles A. Noble åbenbart var, erkendte også han, hvilken vej den tekniske udvikling ville gå og fik drevet produktionen af Praktiflex-kameraet foran. Kamera-Werkstätten fik vokseværk og det blev nødvendigt at flytte fabrikken til Bismarckstrasse 56 i Dresden-Niedersedlitz, hvor Noble til formålet købte en tidligere bolsjefabrik.

Praktiflex i marine-udgave

Praktiflex 1939

Praktiflex blev første gang vist på Leipziger Messe i foråret 1939. Kameraet var blevet konstrueret af Alois Hoheisel og opviste følgende specifikationer: Sprøjtetøbt kamerahus i briketform, spaltelukker med lukkertider fra 1/20 til 1/500 sek., skaktsøger med søgerlup, udskiftelige objektiver i 40x1 mm gevind, og et spejl som fulgte op og ned med trykket på udløseren.

Praktiflex kunne ikke helt måle sig med Kine Exakta, men det kostede også kun det halve. Med en billig trelinse kunne et Praktiflex fås for 98 Reichsmark, hvorimod

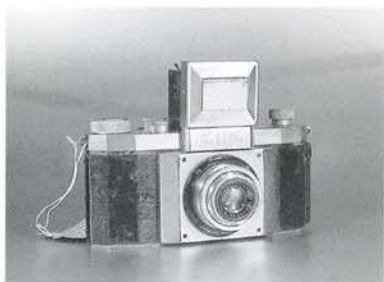

der skulle lægges 200 RM på bordet for den billigste udgave af Kine Exakta.

Som et særligt raffinement kunne Praktiflex erhverves med læderbetræk i mange attraktive farver. Helt i tidens ånd blev der også leveret specielle udgaver til den tyske hær og flåde, og da krigenes behov for ædle metaller gjorde sig gældende, måtte forkromningen erstattes med enten grå eller sort lakering.

Praktiflex II generation

Da Charles A. Noble havde den store ambition at konkurrere direkte med Kine Exakta, bad han Alois Hoheisel om at konstruere et avanceret Praktiflex II. Dette kamera blev udstyret med et hemværk, der muliggjorde lukkertider fra 1 sek. til 1/1000 sek. Kameraet fik monteret et selvudløserværk, og som noget helt nyt blev det udstyret med en synkrotilslutning til Vacu-blitz. Praktiflex II blev vist på Leipziger Messe i foråret 1941, og der blev også udgivet en reklamefolder. Krigenes forløb forhindrede dog, at produktionen nogensinde kom i gang.

Charles A. Noble havde sikkert ikke regnet med, at der ville udbryde krig. I starten forholdt USA sig jo neutralt, og den amerikan-

ske statsborger Noble kunne i Dresden åbenbart producere sine kameraer uhindret videre. Men efter det japanske overfald på Pearl Harbour, og Hitlers forrykte krigserklæring til USA, fik piben en anden lyd. Mange år efter krigen berettede Charles A. Nobles søn John, at det svejtsiske konsulat i Leipzig nu varetog de amerikanske statsborgers interesser, at en særlig tilladelse til arbejdet i Kamera-Werkstätten blev udstedt og at Noblernes rute på cykel eller per sporvogn fra hjemmet i Dresden-Weisser Hirsch til virksomheden i Niedersedlitz blev nøje foreskrevet. En overtrædelse af restriktionerne ville have haft en konfiskation af virksomheden eller værre ting til følge. Alligevel undrer det, at Noble fik en bedre behandling end f.eks. Ihagee's ejer, hollænderen Johan Steenbergen. Som hele industrien i Tyskland måtte også KWN mod slutningen af krigen i tiltagende grad producere for krigsmaskineriet, og for KW's vedkommende gjaldt det vist nok fremstillingen af filtre til flymaskinmotorer.

Den 13. og 14. februar 1945 blev Dresden sønderbombet. Zeiss Ikon blev meget hård ramt, Ihagee og mange andre fabrikker blev totalt ødelagte, men KW i Niedersedlitz slap uskadt.

Den 8. maj rykkede russerne ind, og allerede den 19. maj stillede den sovjetiske militæradministration (SMAD) krav om levering af 25.000 stk. Praktiflex og 25.000 stk. Pilot Super som et led i krigsskadeerstatningerne.

Disse kameraer behøvede objektiver, og Charles A. Noble tog sammen med sin søn John under enorme vanskeligheder til Jena, der endnu var amerikansk besat, for at forhandle hos Carl Zeiss om leveringen.

Da far og søn den 5. juli vendte tilbage til Dresden, blev de arresteret af russerne og anbragt af NKVD i det berygtede, tidligere Gestapo-fængsel på Münchner Platz. Her

sad de i 14 måneder næsten uden kontakt med hinanden, uden kontakt med familien og med omverdenen, uden at blive præsenteret for en sigtelse, men som vidner til mishandlinger og henrettelser. Derefter havnede de først i Gulag-lejren Mühlberg og sidenhen i Buchenwald og Waldheim. Charles A. Noble slap ud i 1952 og vendte hjem til USA. Hans søn John blev derimod deporteret til den berygtede arbejdslejr Workuta i Rusland og kom først fri i 1955, da præsident Eisenhower interвенerede.

Privatboligen i Dresden San Remo

Denne sørgelige historie fik et nærmest bizart efterspil, da de kommunistiske magthavere i Østtyskland satte den nederdrægtige og helt urealistiske løgn i omløb, at Charles A. Noble fra sin villa San Remo havde dirigeret bombeangrebet mod Dresden og at familien Noble havde stået på altanen og frydet sig over byens undergang. Åbenbart forsøgte man dermed at retfærdiggøre konfiskationen af KWN og den mangeårige indespærring af virksomhedens retmæssige ejer.

Charles A. Noble blev rådgiver i General Motors fotoafdeling. Han døde 91 år gammel i 1983. Hans søn, Sir John H. Noble, dukkede efter murens fald op i Dresden og krævede familiens besiddelser tilbage. Det fik han! Men han fik ikke rettighederne til

navnene Praktica og Praktina, fordi disse kameraer jo først blev fremstillet i DDR-tiden. Han startede produktionen af panorama-kameraet Noblex, kom senere i vanskeligheder, solgte virksomhed og villa, og er vist nok tilbage i USA nu.

Tilbage til det kaotiske år 1945! Efter at Charles A. Noble var forsvundet i Gulag-systemet, og konstruktøren Alois Hoheisel havde forladt firmaet på grund af sygdom, stod Kamera-Werkstätten nu uden kompetent ledelse. Den sovjetiske militæradministration (SMAD) søgte med lys og lygte efter en person, der kunne løfte arven både administrativt og teknisk og som ville være i stand til at foretage en ønsket modernisering af Praktiflex-kameraet.

Ingeniør Siegfried Böhm

Denne person fandt man i januar 1946 i den kun 26 årige ingeniør Siegfried Böhm. Han havde været pilot i Luftwaffe, var blevet skudt ned og såret, havde derefter arbejdet i Zeiss Ikon under den legendariske konstruktør Hubert Nerwin, og var nu beskæftiget med rekonstruktion af de ødelagte produktionstegninger til Contax II og Contax III.

Siegfried Böhms model eller vel snarere medspiller hos SMAD var den næsten jævnaldrende, tysktalende ingeniør, løjtnant Kaljuschni. Russerne ønskede forståelig nok krigsskadeerstatninger og var interesserede i at få et kamera i hænde, som de kun-

ne sælge på verdensmarkedet for hård valuta.

Bortset fra det næsten uændrede design, kom anden generation af Praktiflex-kameraet med nogle væsentlige forbedringer. Mest markant (og mest synligt for samleren) er den ændrede udløser og spejlmekanisme. Udløseren på toppen af kameraet, som under sin lange vandring klappede spejlet langsomt op og lod det falde ned igen, når man slap trykket, blev erstattet af en behagelig fungerende udløser på fronten af kameraet. Til gengæld havde det automatisk returnerende spejl måttet opgives.

Indførelsen af en større og tidssvarende objektivilslutning gik dog ikke hurtig nok for

Praktiflex, 1947

de utålmodige russere, hvorfor de lagde pres på Siegfried Böhm ved at bure ham inde. Men fængselsopholdet blev ikke barskt og havde vel snarere til formål at give ham arbejdsro.

I anden halvdel af 1947 kom så Praktiflex med den nye objektivfatning M42x1 mm på markedet. Denne standard fik indpas hos andre kameramærker og blev international populær som Praktica-gevind.

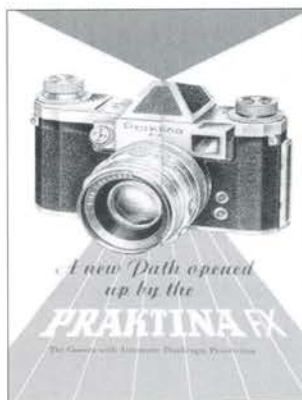
Praktica hed nemlig det fuldstændigt gennemarbejdede kamera, som så dagens lys i slutningen af 1949. Kamerahuset havde be-

holdt sin formgivning, udløseren sad igen foran i en nydesignet frontplade, og objektivgevindet var det aktuelle M42x1. Spaltelukkeren var blevet udstyret med et hæmværk og havde fået lange lukkertider ned til 1/2 sekund. Helt ny var synkroniseringen til Vacu-blitz og elektronblitz. Det er ændringerne i synkrotilslutningen, der kom til at kendetegne varianterne af Praktica FX-kameraet i de følgende år.

1956 fulgte Praktica FX2, der udmærkede sig ved en indvendig udløsermekanisme til spring-blænden og ved en nyudformet, afrundet kappe over søgerskakt. Praktica FX3 er eksportversionen af samme kamera. Støder man på et Praktica FX2, d.v.s. med en prik mellem F og X, så markerer det en ændring i timingen af F-synkroniseringen.

1959 kom det lidt kluntede Praktica IV med fast indbygget søgerprisme på markedet. Dette er det sidste Praktica som bærer KW-logoet.

KWN, som Kamera-Werkstätten blev kaldt i folkemunde og som i øvrigt i 1953 havde

skiftet navn til VEB Kamera-Werke Niederseditz, havde gennemgået en rivende udvikling. De 288 medarbejdere fra 1946 var 1950 blevet til 520 og 1954 til 1025 ansatte. Den forhenværende boljefabrik var blevet en fuldstændig utilstrækkelig ramme og måtte i 1955 udvides med en stor og mo-

derne tilbygning.

I 1953 præsenterede KWN det eksklusive 'Praktina' i et forsøg på at udkonkurrere 'Exakta Varex' som markedets førende professionelle spejlreflekskamera mødte Praktina op med nogle bemærkelsesværdige fortrin.

Praktina-søger

Elektromotor med magnetudløser, 12 volt DC

*Praktina med elektromotor og 17m-kassette
(ca. 450 billeder)*

Praktina som Hexacon

Først og fremmest stak ingen bevægelige dele fra lukkeren op af kamerahuset, og lukkertiderne fra 1 sek. til 1/1000 sek. kunne indstilles på én stor, rund skive. Der fandtes et udvalg af udskiftelige søgere og matskiver, og desuden var kameraet udstyret med en fastindbygget Newtonsøger. En bajonet af stor diameter modtog de udskiftelige objektiver, der blev holdt fast af en solid låsering. Nok havde Praktina ingen arm til hurtigoptræk, men sådan én kunne dog sættes på som tilbehør på undersiden af kameraet. Til gengæld stod 2 typer motorer til rådighed. Den ene var elektrisk til 12 volt DC, og den anden havde et fjederværk, der kunne trække 10 billeder frem i et rap. En radiostyret fjernudløser blev også tilbudt. Kameraets almindelige bagklædning kunne udskiftes mod en 17m filmkassette til 450 billeder. Det siden 1958 leverede Praktina IIa blev forsynet med en indvendig udløser til springblænden, en moderniseret lukkertidsskala og en praktisk indstillingsmulighed af synkroniseringen, ligesom der også kunne leveres en prismsøger med indbygget (ukoblet) lysmåler. Det er bemærkelsesværdigt at tænke på, at alt dette professionelle udstyr var på markedet længe før Nikon og Canon begyndte at producere spejlreflekskameraer. Til manges store skuffelse blev produktionen af Praktina pludselig indstillet i 1960. Begrundelsen var, at efterspørgslen efter kameraer med udskifteligt søgersystem skulle være blevet mindre, samt at det var for dyrt og for omstændeligt for fotohandlen at lagerføre de forskellige, dyre objektivtyper, samtidig med at objektivevindet M42 blev stadig mere udbredt og populært. Med præsentationen af 6x6cm kameraet Praktisix på photokina 1956 vendte KW tilbage til mellemformatet. Igen var det Siegfried Böhm som havde konstruktionsansvaret for kameraet. Det blev dog ikke KW's eget førkrigskamera Pilot Super, der kom

til at stå fadder. Derimod opviser Praktisix helt tydelige designmæssige ligheder med Franz Kochmanns Reflex-Korelle.

Spaltelukkeren i Praktisix har lukkertider fra 1 sek. til 1/1000 sek., der vælges som på Praktina ved hjælp af en en stor rund indstillingsskive. En anden lighed med Praktina er den skråtsiddende udløserknop på kamerafronten.

Praktisix

Praktisix med KW-logo

Praktisix er desuden udstyret med selvudløser, hurtigoptræksarm og indvendig udløser til springblænden i de udskiftelige objektiver. Og selvfølgelig kan skaktsøgeren også bruges som rammesøger eller udskiftes til en prismesøger, eventuel med indbygget lysmåler. Udskiftelige filmbagstykker er det eneste, der mangler, for at gøre kameraet til et komplet, professionelt værktøj. Alligevel er Praktisix og dets følgekamera Pentaconsix stadig et meget eftertragtet emne på brugtmarkedet.

I slutningen af halvtredserne var Dresdens omfattende fotoindustri splittet op i mange

store og små, og for de flestes vedkommende, såkaldte 'folkeejede' fabrikker. En påtrængt sammenlægning, rationalisering og omstrukturering tog sin begyndelse. Allerede forinden havde VEB Zeiss Ikon i

Mittelformat Ost, designet har dannet skole

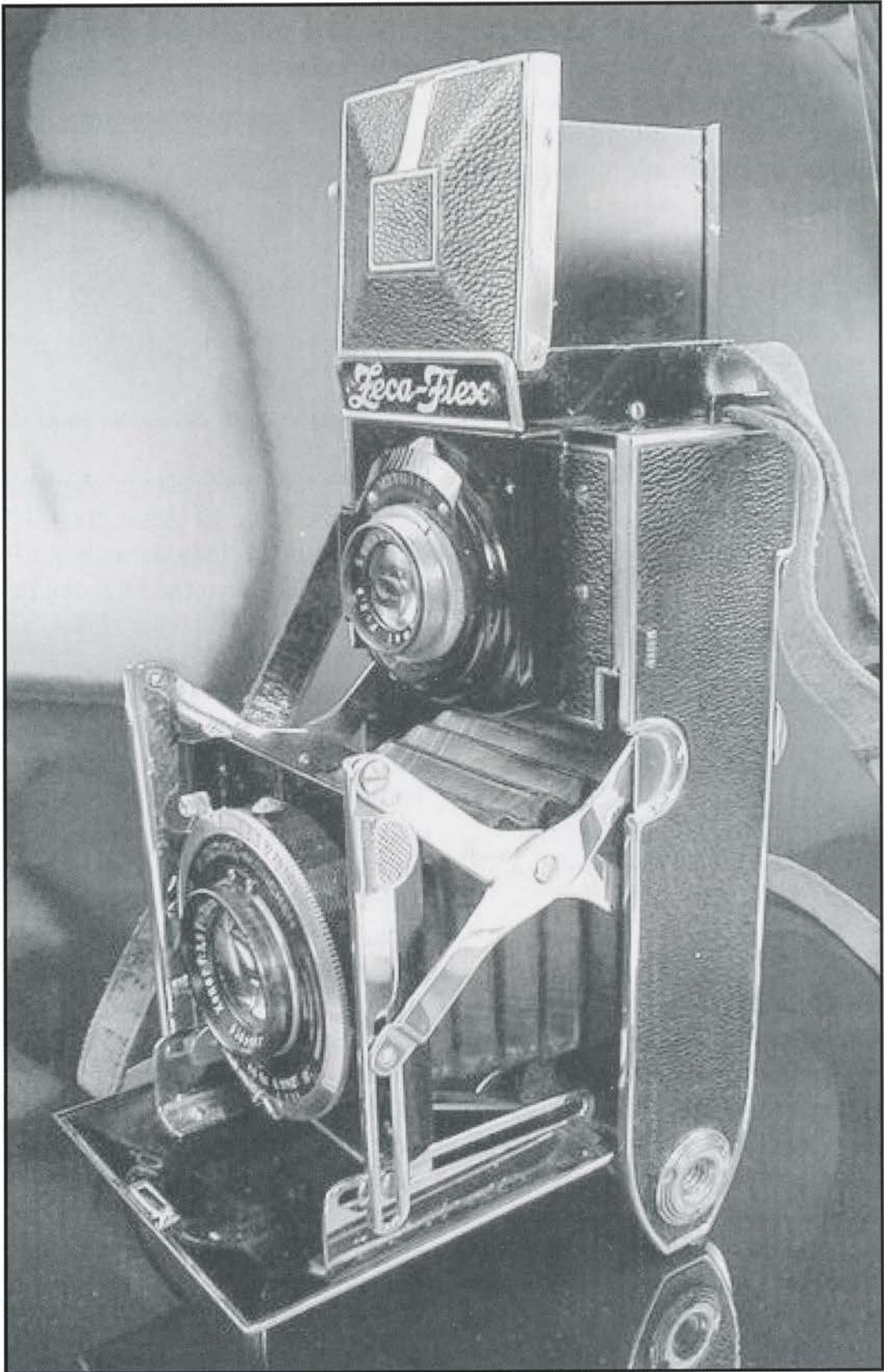
Dresden tabt det årelange slagsmål om navnerettighederne til Zeiss Ikon AG. i Stuttgart. Resultatet blev dannelsen af VEB Kamera- und Kinowerke Dresden den 1. januar 1959, den 1. januar 1964 blev det til VEB Pentacon Dresden.

For Kamera-Werkstätten i Niedersedlitz betød denne proces, at fabrikken ophørte med at eksistere som selvstændig virksomhed og at det kendte KW-logo forsvandt for altid.

Igennem de følgende 30 år blev Praktica kameraet fortsat moderniseret og holdt på forkant med den tekniske udvikling. Samtidig med, at den vesttyske fotoindustri tabte pusten, forlod i Dresden millioner af nye Praktica modeller VEB Pentacons samleband.

Med Berlin-murens fald blev Kamera-Werkstätten efterfølger dog efterhånden indhentet af skæbnen. Udover at det østeuropæiske marked brød sammen, viste det sig nu også at produktionsomkostningerne langt oversteg indtjeningen. En likvidation af Praktica produktionen blev erklæret for uomgængelig.

Omsider måtte altså også Dresdens traditionsrige kameraindustri kapitulere overfor de østasiatiske billigproducenter.

Reklame 1941

Reklame for Praktica

Betjeningsvejledning

Praktica L-serien på samlebåndet

KWN-komplekset i dag, til venstre den forhenværende bolsjefabrik som Noble købte

Kildemateriale:

- Richard Hummel:** Spiegelreflexkameras aus Dresden.
- Herbert Blumtritt:** Geschichte der Dresdner Fotoin-
dustrie.
- Alexander Schulz:** Praktiflex – aus den Kamera-
Werkstätten Niedersedlitz-Dresden.
- John H. Noble:** Verbannt und verleugnet. ●

50 år i Foto-branchen

Mogens Wang

Snerydder Mogens foran Okholms forretning i 1958

Det jeg nu vil beskrive er som jeg husker tiderne og personerne - det er ikke nødvendigvis den skinnbarlige sandhed. Der er sikkert meget som jeg har misforstået, glemt eller fortrængt, men forhåbentlig vil læseren have den fornødne forståelse.

Jeg er født i Valby i 1934 og hedder Mogens Wang. Min far var radiokonstruktør på radiofabriken Magnavox der senere kom til at hedde Eltra. I 1937 fik han ansættelse hos N.C. Bang i Odense, der fremstillede cykler og Phønix radioer.

Som barn troede jeg at jeg var af kinesisk afstamning, min tante har imidlertid senere fortalt at familien kom fra Sverige, og hed Nor. Slægtled tilbage havnede min tip-tip oldefar i byen Vang på Bornholm. Da han nogle år senere rejste til Tyskland, kom han der til at hedde herr 'Nor aus Fang', idet enkelt V som bekendt udtales F på tysk. Bynavnet blev senere stavet med dobbelt-V, hvorefter efternavnet blev Wang.

I ca. 1941 blev min far så leder af Fynsafdelingen for radiofirmaet American Apparate Co. i Søborg. Det var under krigen, og med et navn som American Apparate Co. var fabrikken et oplagt mål og blev Schalburgeret, en hævnaktion for modstandsbevægelsens sabotage.

Det var imidlertid så heldigt, at min far var en dygtig amatørfotograf, han havde fotograferet lige siden sin ungdom og havde både en Leica IIIc og et Leitz forstørrelsesapparat. Han var tillige medstifter af Odense Leica Klub.

Dette førte til hans næste job som pressefotograf ved Fyens Stiftstidende pr. 1. oktober 1943. Stiftstidende havde lige haft en stor artikel om min far, som havde vundet 1. præmie i en konkurrence om det bedste sportsbillede i Odense Leica Klub. Han havde også vundet en 1. præmie i en Landsfotoudstilling i Horsens året før, så bladet mente åbenbart, at han var egnet til jobbet - han nåede endda at holde 25 års jubilæum.

Min far rykkede ind med sit beskedne udstyr, en Leica med forstørrelsesapparat. Han var i starten helt alene om jobbet. Dengang var udstyr m.m. fotografens ejendom. Betalingen var pr. billede. I løbet af kort tid måtte han dog ansætte en assistent, senere yderligere en til. I dag har avisen 7 pressefotografer, en assistent og en cheffotograf, altså tre gange så mange.

På det tidspunkt boede vi på hjørnet af Vestergade og Kongensgade. Der var tit ballade specielt under folkestrejken i 1943. Fra vinduerne på 1. sal kunne jeg følge begivenhederne på tæt hold. Der var ru-deknusninger hos en slagter der leverede til tyskerne, og slagsmål med tyske soldater.

Fyens Stiftstidende 26 .maj 1944.

Jeg husker tydeligt, da Fyens Stiftstidende blev 'Schalburgeret' i slutningen af krigen, vi kravlede rundt i ruinerne for at finde rester af mørkekammeret, der kunne bruges. Forstørrelsesapparatet var anvendeligt og meget af tilbehøret som skåle, pincetter, mørkekammerlamper osv. kunne også bruges. Leicaen og to brugte Contax'er lå dog altid hjemme i privaten om natten.

Det sværeste under krigen var at skaffe film. En

flink mand kom hen til os under søgningen efter brugbare ting med en rund blikdåse med 120m Agfa film som han havde fundet i ruinerne. Filmen er helt uskadt, sagde han, jeg har selv pakket den ud og set, at den ikke fejler noget Ak ja. Mørkekammeret blev til sidst flyttet hjem i vort badeværelse. Jagten på råfilm førte til, at min far fik fat på nogle ruller film igennem en, der kendte en, der havde forbindelse til en soldat i Beldringe, hvor tyskerne havde anlagt en lufthavn. Her var der en soldat fra Luftwaffe som kunne skaffe 35mm film i bytte for spiritus. Det blev kaldt 'at organisere'. At være i Luftwaffe blev i øvrigt betragtet som en 'loppe-tjans'. Luftwaffe blev spøgefuldt omtalt som 'luxuswaffe' af den tyske hær og marine.

General Patton og Egil Borre

General Patton

Kort før 4 maj 1945 tog min far ned til grænsen sammen med journalist Egil Borre, for at afvente englændernes ankomst til Danmark. Det gik meget fredeligt til, de tyske grænsevagter havde både øl og snaps, som de delte ud af til de ventende pressefolk. Dengang måtte pressefolk selv snuse nyhederne op. Det foregik ved at man holdt sig gode venner med folk fra Brandvæsen, Falck, Vagtværn/Politi, DSB osv.

Journalist Egil Borre og min far lavede et journalistisk kup, der har været omtalt i flere bøger. En kontaktmand fra DSB ringede til min far og fortalte, at der til Nyborg ville komme et særtog fra Tyskland med en vigtig person, der med følge skulle videre til Sverige. De tog straks af sted til Nyborg for at afvente det omtalte tog. Mens de ventede på den ukendte person, kom der en lokal fotograf fra Nyborg ned til fæргеlejet. Far spurgte,

hvad han skulle der, jo sagde han, han skulle fotografere til Fyns Tidende. Der skulle komme en vigtig person med toget.

Min far spurgte, hvad han fik for et sådant billede, 25 kr. sagde han. Her er 50 kr. sagde min far, gå så hjem og sig, at der intet tog kom.

Kort tid efter kom et særtog med bl.a. en salonvogn fra den tyske Oberkommando der Wehrmacht. Borre gik hen og bankede på døren til salonvognen. Ud kom en amerikansk officer, der efter gentagne spørgsmål fortalte, at den vigtige passager i toget var den berømte amerikanske general Patton. Borre spurgte, om det var muligt at komme til at hilse på generalen? Kort efter kom general Patton ud på perronen, Egil Borre fik sit interview og far sine billeder. Det blev en solonyhed for Fyens Stiftstidende.

Hvad Patton med følge skulle i Sverige ville han selvfølgelig ikke fortælle. Jeg har senere læst, at der var hemmelige møder i Sverige om en evt. genoptagelse af krigen, denne gang mod den tidligere allierede Sovjetunionen. Her skulle tyske tropper deltage, de havde jo god erfaring fra Østfronten. Det er svært at vide, hvor tæt på det var, men en af mine senere kolleger fra Bosch i Tyskland har fortalt, at hans far og andre krigsfanger i amerikanske lejre i Tyskland blev spurgt, om de var villige til at deltage i en evt. krig mod Sovjetunionen. Kort tid efter kom der adskillige amerikanske lastbiler med våben og uniformer til krigsfangelejren. Det hele blev, som alle ved, dog ikke til noget.

Min ungdom

Det var en spændende tid for mig, jeg var ofte med min far rundt i byen i mine sidste skoleår i Odense. Jeg lærte selvfølgelig også at fotografere og fremstille billeder. En af de spændende oplevelser var, da den italienske Fiat 600 blev præsenteret for pressen. Da fik Egil Borre min far og jeg en køretur. det føltes som et Monte Carlo-løb ud ad Sdr. Boulevard og Fåborgvej. Den tur havde i dag givet adskillige klip i kørekortet. Vi var dog helt trygge, da føreren var den berømte italienske væddeløbskører Ernesto Campeotto, Dario Campeottos far. Som nævnt lærte jeg at fotografere og lave billeder. Jeg skulle hjælpe min far med at fotografere til avisen i weekenderne. Det blev til læssevis af bryllupper, fodbold- og håndboldkampe, sportsstævner og lign. Jeg fik 2 kr. for hvert billede, der kom i avisen. Desuden skulle jeg fremvise 16mm film i foreninger og når der var salg fremstød for traktorer og lign. Hver fremvisning gav 25 kr.. Det kun-

ne godt blive til lige så meget som min lærlinge-løn, der startede med 90 kr. og sluttede med 240 kr. om måneden. De fleste billeder blev taget med en Contax eller Leica og Agfa film 100 eller 200 ASA.

I lære hos Budtz Müllers eftf. 1952

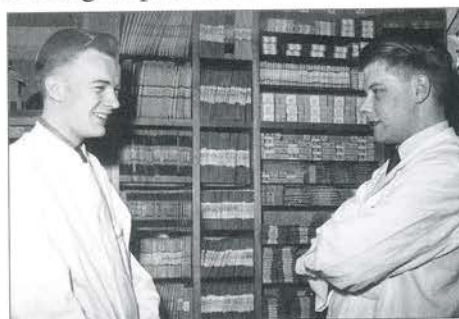
Min læretid

Det var naturligt at jeg kom i lære som fotohandler efter realeksamen i 1951. Det blev hos det hæderkronede gamle firma: Budtz Müllers eftf. i Vester-gade 80, Odense. I stueetagen var der detail-butik, i kælderen lå engros afdelingen. Jeg lærte begge dele, samtidigt. Direktøren hed Gregers Andersen, han kom med tog én dag om ugen fra København. På Værnedamsvej i København var der en filial, der efter Gregers Andersens død i 1953 blev ledet af Gunner Schou. Schou indledte sin karriere i firmaet på lageret og som kusk på firmaets transportredskab, en hestevogn. I Odense blev den daglige leder, N.T. Buur Jørgensen, direktør efter Gregers Andersens død.

I hele læretiden gik man på handelsskole. Det var dengang 3 eller 4 dage om ugen fra 17:20 til 20:00. Om aftenen skulle man lave lektier. I 1955 blev jeg sendt på fagskole i København. Det foregik på Teknologisk Institut på Bülowvej og tog en måned, hvor jeg boede hos min farmor i Gentofte.

Fagskolen var grundig, vi skulle lære optik, kemi, fototeknik og fotografering og så skulle vi lave billeder. Der havde jeg gode forudsætninger for at klare mig. Der var også gode lærere, alle kendte folk fra branchen, bl.a. den kendte fotograf og forfatter Tommy Frenning. Jeg fik min eksamen med rent UG i alle fag. Det gjorde Per Pedersen fra

Randers også, samt en flidspræmie, han blev senere pressefotograf på Politiken.

M. Wang og E. Knudsen hos Okholm 1957

En af de andre elever var Erik Jean Jensen, en nevø til Okholm Foto Vesterbrogade 61. Var det ikke noget for dig at blive ansat der, spurgte Erik. Vi kiggede ind til Okholm, der tilbød mig 700 kr. om måneden. Når jeg om et par måneder var udlært i Odense, var lønnen 575 kr. . Så jeg sagde ja tak og sagde op ved afslutningen af min læretid. Buur tog det flot og forærede mig en kikkert.

Kender du ikke en fra skolen i København, der kunne tænke sig dit job her, spurgte Buur. Jeg ringede til Laages Boghandel i Frederikshavn og spurgte Per Ask Nielsen, som havde været på samme hold som mig på fagskolen, om han kunne tænke sig at komme til Odense nu da han også var udlært. Ask sagde ja. Han blev senere en stor og kendt fotohandler i Herning.

Budtz Müllers eftf. var ejet af Kirk-koncernen i Horsens, dem med telefonerne. En gang om året var der generalforsamling og så kom Gregers Kirk. Gregers Kirk havde en sjælden evne til at kunne kunne bladre et regnskab igennem på kort tid og så pludselig sætte sin finger på det eneste ømme punkt i regnskabet. Så måtte Buur forklare sig.

I Odense lærte jeg nogle af branchens tunge drenge at kende. Jørgen Schoubye, den senere direktør for Ilford. Og Poul Egede, kaldet Leica-Poul, fra Leica-importøren Nordisk Optisk Co. Poul Egede kunne vise billeder frem af alle de dejlige Leica'er, vi ikke kunne købe på det tidspunkt, med mindre man havde en indkøbstilladelse.

Den gennemhullede BMW 326

Vores engros konkurrent i Odense var H. Hansen og Søn, de havde også en detailbutik: Proki Foto, hvis indehaver hed Vagn Søfelde, et dejligt menneske. Søfeldes bil var en BMW 326. Den blev den 5. maj 1945 brugt af 3 flygtende tysk marinesoldater, der forsøgte at slippe ud af byen, det lykkedes ikke. Turen endte i Vindegade, ikke langt fra Vagn Søfeldes firma. Vognen med sine passagerer var da gennemhullet som en si. Modstandsbevægelsen reddede æren ved at hævde at det var danske Hipofolk (hjælpepoliti) i tyske uniformer. Søfelde fik senere fat på bilen og fik den repareret.

En anden kollega i Odense, Magnus Merrild Pedersen, ringede ofte og spurgte om tekniske finurligheder ved kameraer, som han ikke var helt dus med. Han var tidligere biografkontrollør fra Herning og havde nu åbnet et kombineret atelier og fotohandel i Vestergade. Efternavnet blev rettet til Merlin. Fru Merlin var en dygtig fotograf, og sønnen Mogens fik banket firmaet op til et stort foretagende, der senere blev solgt til FDB, indtil de i efteråret 2005 fik solgt firmaet til de samme islændinge, som har købt Magasin og Illum. Electronic World forretningerne som også var ejet af Merlin, blev solgt til Elgiganten.

En god kunde i detailbutikken var en sælger, der hed Jørgen Foss. Jørgen Foss rejste meget rundt i Danmark og Sverige og solgte bøger. Han var lidt træt af jobbet og da Buur havde sagt, at vi nok snart måtte have ansat en sælger, foreslog jeg, at han talte med Jørgen Foss. Jørgen Foss blev ansat og rejste en del år, før han etablerede sit eget importfirma i fotobranschen. Firmaet eksisterer stadigvæk i bedste velgående og hedder nu Foss-Fotech, som bl.a. sælger fremkaldermaskiner fra Gretag og Noritsu.

Det var svært at skaffe kameraer i årene efter Den 2. Verdenskrig. På et tidspunkt kom en af cheferne fra GASA, Gartneres Salgsafdeling, som de hed dengang, med en kasse kameraer, som de havde fået i bytte for frugt fra Øst-Tyskland. Vi kiggede meget på et spejlreflekskamera fra Zeiss Ikon, der hed Contax S. Vi havde aldrig hørt noget om sådan et kamera, så vi sagde nej tak. Ak ja, et par kasser af dem ville være rare at eje i dag.

Man kunne godt skaffe både Leicaer, Retinaer og Voigtländer, ja alt fra Tyskland, hvis man bevægede sig over i det østtyske. Der var en kendt fotohandler, der blev kaldt Sigurd Spræl. Det gik godt i flere år, indtil det blev for kendt.

Så en dag smilede heldet til os, der stod pludselig en ikke så høj herre med en stor kuffert fyldt med dejlige nye tyske kameraer, som på dansk/tysk blev tilbudt os til rimelige priser, uden kvittering, så det var jo et kærkomment besøg.

3 gange Contax. M. Berger, B. Olsen og M. Wang. Odense Stadion 1950

Anders var vor lagermand, han kørte under krigen for en vognmand i Odense, der bl.a. leverede brændsel til den tyske kaserne. Det var en god forretning. Når han kørte ind på kasernen, blev det noteret, at der var leveret ét læs. Derefter kørte han ud af den anden ende med det samme læs, vagten der fik et beløb for at holde kæft. Så kørte han efter en pause ind med det samme læs igen af hovedindgangen. Det nummer turde han dog kun lave et par gange om dagen.

Okholm

I 1956 fik jeg ansættelse hos Okholm og det blev en god tid. Indehaveren hed Bent Okholm. Han opholdt sig mest på sit kontor og på værkstedet, hvor der bl.a. blev repareret Arriflex filmkameraer 35mm og 16mm samt Hasselblad og Leica. Den ældste søn Kaj var en meget dygtig Leica reparatør, så det gik det meste af tiden med. Den yngste søn Erik passede Bogholderiet. Erik blev

senere Fotohandler i Husum, hans søn John blev fotohandler i Vanløse og senere fotoimportør, Okholm Trading i Vanløse. Sidstnævnte forretning eksisterer stadig. Detailbutikken er lukket for kort tid siden.

Okholm Foto Vesterbrogade eksisterer stadig. Den hedder nu PhotoCare, og er lige blevet overtaget af Calvin, der har levet af at overspille film og dias til Video og DVD. Den tidligere ejer døde for kort tid siden.

Førstemanden hos Okholm var Arne Ludvigsen, der holdt 25 års jubilæum, før han overtog en fotoforretning i Gothersgade. Den hedder stadig Ludvigsen Foto og ejes af Ludvigsens tidligere 1. mand Sten Olsen. Ludvigsen kendte gud og hvermand og havde mange kunder, som han personligt tog sig af. Ludvigsen var ikke tabt bag en vogn. Han havde en flot Opel Super Six model 1938. Den havde han fået fat på i Tyskland. Ludvigsen var med på en Røde Kors-tur med nødhjælp. Med ekstra fødevarer fik han lavet en byttehandel: Fødevarer for en bil. Vognen kom hjem på en lastbil.

Det kongelige Bibliotek var en anden stor kunde. En anden god kunde var nogle af Forsvarets mere hemmelige afdelinger med hemmelige adresser. En af dem hed kun tre bogstaver og adressen var et postboksnummer. Alle leverancer blev hentet af en fup-taxa, der blev udskiftet hele tiden. Vi vidste godt, hvor de boede og hvad de lavede, men holdt altid mund.

Den russiske krydser Orzonnikitze ved Langelinie 1956

En dag kom en af de hemmelige agenter ind og købte 50 ruller 35mm film. Der skulle komme en helt ny russisk krydser, Ordzonykidze, til Langelinie. Under åbenthus arrangementet om søndagen var så alle de hemmelige udstyret med et kamera og koner eller kærester som de så kunne fotografere sådan, at alle interessante detaljer rent tilfældigt kom med på billedet.

Et par uheldige kunder havde vi også. Den ene var en herre, der kom og fortalte at han havde købt en brugt Leica. Han syntes at den havde en kedelig indgravering, som han havde fået en guldsmed til at fjerne. Hvad stod der, spurgte jeg? Jo der stod *Luftwaffen Eigentum* svarede han. Ja, det har lige kostet Dem mindst 5.000 kroner – svarede jeg!

Den anden uheldige var en mand, der havde 'listet' en 135mm Elmar ud af en montre. En af mine kolleger foreslog, at han i sit eget navn, som var Nielsen, indrykkede en annonce i Politiken under Foto købes, og der søgte en 135mm Elmar. Det lykkedes, tyven ringede til Nielsen og fik lovet en høj pris. På det aftalte tidspunkt dukkede tyven op og blev anholdt af en kriminalbetjent.

I 6 år arbejdede jeg hos Okholm bl.a. sammen med Peer Lerhøj, der senere fik forretning i Hvidovre Stationscenter. Hans Henrik Rudal, der blev direktør hos Polaroid og senere Polack. Erling Knudsen, senere kendt sælger for Bico og Dansk Foto Agentur, dem med Nikon. Erling overtog på et tidspunkt Grønlund Foto på Østerbrogade. I mange år kom vi privat sammen med Erling og hans kone Ingrid. Der var også Erik Teytaud Johansen, der åbnede forretning i det nye Ishøj Stationscenter. Forretningen blev senere købt af Merlin. Jørgen Madsen, som jeg lærte at kende på fagskolen, var også ansat hos Okholm. Jørgen kom senere til Westheimer og JVC.

Erik Thorndal fra Thorndal Foto på Rolighedsvej var også ansat hos Okholm mens jeg var der. Da jeg rejste, blev Birthe Larsen ansat som 1. mand efter mig. Efter jeg var rejst, blev Otto Lerche ansat. Otto blev senere bestyrer af den nye filial i Rødovre Centret og ejer nu fotoafdelingen i Illum.

Repræsentantbesøg

Den gang fik man besøg af repræsentanter for de forskellige importører og grossister. Det er en stor sjældenhed i dag.

Jeg husker Carl Johan Engelbrechtsen, senere indehaver af Platan Foto. Carl Johan var, efter at have været hos Chr. Lerbech Sørensen i Istedgade, blevet ansat hos Kurt Østrup Teknisk Trading på Værnedamsvej, hvor vi i øvrigt købte nogle Kalloflex 6x6 kameraer, en Rolleiflexkopi.

Det daværende Belgisk Import Co. senere BICO og nu Olympus, var ejet af Svend Bech Bruun, og havde en dygtig sælger, Kristian Lyngfeldt Larsen. Han fik altid en stor ordre med hjem. Lyngfeldt tjente godt og fik senere sit eget grossistfirma på Nørrebro.

Lyngfeldt Larsens 50-års fødselsdag i den store villa 1974

Da Lyngfeldt gerne ville have en villa på den rigtige side af Strandvejen, læste han i aviserne, at den nye Rigsantikvar, professor Glob fra Aarhus, var blevet lovet en villa i samme standard og med tilsvarende beliggenhed, som den han havde i Århus. Glob havde derefter fundet et hus i Skodsborg, som var noget dyrere end han fik for Århusvillan. Staten skulle så betale differencen. Det havde Staten ikke råd til, hvorefter Lyngfeldt henvendte sig til ejendomsmægleren og sagde: *Det har jeg*. Det var sandelig også en dejlig villa.

Vi fik også besøg af Flemming Klinke fra firmaet Klinke & Co., som senere blev overtaget af den navnkundige Paul Westheimer, en af branchens virkelige gentlemen. Nu hed det Paul Westheimer, Princo og Fota-Fonex, varemærkerne kender alle, Canon, Minolta, Gepe, JVC m.fl. Da der for første gang kom fint besøg fra Japan, skulle Westheimer hente herrerne i lufthavnen i sin gamle Folkevogn. Westheimer lagde kortene på bordet og sagde, at større var hans firma ikke. Japanerne tog det flot og sagde OK.

Westheimer blev en af deres bedste agenturer. Han fik et meget flot guldur med Canon-logo som tak ved en rund fødselsdag. Han viste mig uret, det var imidlertid fra Schweiz, ikke fra Japan.

En anden kendt fotoimportør var James Polack, som havde forretning i Vestergade 12A. Polack var tidligere direktør fra Agfa, men da han var af jødisk herkomst, forlangte nazisterne ham afskedit. Polack var flygtet til Sverige i krigsårene 1943-1945, hvor Heinrich Woderup ledede firmaet. James Polack var en dygtig sælger, han tog ofte selv på kundebesøg. Det foregik i hans fine sorte amerikanske Buick med privatchauffør. Når man var nået frem til en kunde, parkerede chaufføren bilen lidt derfra. Polack steg ud af bilen, fik overrakt et par kufferter med prøver af chaufføren og gik rundt om hjørnet til kunden. Kommet inden for

døren, pustede han lidende ud og fik straks af indehaveren tilbudt en stol i baglokalet. Denne troede selvfølgelig at Polack var gået hele vejen fra banegården, og kunne naturligvis ikke undgå at komme med en pæn ordre. Polack sagde tak, og gik ud til den ventende bil, som kørte ham videre til næste kunde.

En anden personlighed var direktør Søren Kjærsgård fra Agfa, hvis søn Erik Kjærsgård blev historiker og direktør for Den gamle by i Århus, barnebarnet Clement har nu sit eget program: 'Clement direkte' i fjernsynet.

Agfa var altid et af de firmaer, som FMK (Fotomedlemmernes Klub) med glæde besøgte i Hørsholmsgade 20, hvor Søren Kjærsgård selv stod i døren og tog imod os. Han forhørte sig altid om, hvor vi kom fra og hvad vi hed. Vi fik altid nogle professionelle demonstrationer af varerne, hørte nyt, og blev særdeles godt beværtede. Ofte var det både chefer og personale der kom samlet. Her husker jeg en fotohandler der ved ankomsten sagde til Kjærsgård: *Jeg får for lidt rabat* - lynhurtigt sagde Kjærsgård: *Bare sig hvor meget rabat, De vil have, så sætter jeg prisen bagefter*. Så grinede alle.

Her skal nævnes, at det var meget svært at få Agfa lysbilledfilm. Det problem klarede vi nemt hos Okholm. Koner og kæreste blev udstyret med en færgebillet til Sverige samt penge til en kop kaffe. I Sverige blev de mødt af en fotohandler fra Linhamn som udleverede 50 diasfilm. Det var ligesom moderne tiders kioskhandel.

Ole Damgaard Nielsen skal også omtales. Ole var sælger hos Georg Rauh på Finsensvej, der havde agenturet for Zeiss Ikon. Samme sted blev en anden senere importør ansat. Det var Steen Andersen, der fik agenturet for Yashica. Ole Damgaard Nielsen startede sit eget importfirma, der bl.a. solgte Keystone filmkameraer. Her blev Erik Jean Jensen ansat, hvorefter jeg blev 1. mand hos Okholm. Berring fra importøren af Exakta, Erik Nielsen, var også en dygtig sælger, men man skulle altid sammenligne fakturaen med ordresedlen, der var ofte leveret lidt mere, end man havde bestilt.

Osvald fra Mola var også meget dygtig. Jeg kan ikke huske, om han hed Helmuth og blev kaldt Osvald, eller det var omvendt. Kinokærme var en stor salgsvare. Da Osvald solgte de sidste 12 skærme fra lageret til flere fotohandlere på Amager samtidig, blev der ballade i andedammen.

Flor Hansen fra Kodak var dengang hos Fota-Madsen. Fota solgte bl.a. Akarelle kameraer m.m. fra AKA. Man havde engang et meget stort parti Akameter-afstandsmålere på lager, som bevægede sig meget langsomt. Fota-Madsen satte en salgspremie på hvert solgt Akameter, og da det til sidst lykkedes at få alle afsat, sagde Madsen til sine sælgere: Det var jo fint, så jeg har købt 500 til. Så sagde Flor Hansen stop og rejste kort tid efter.

Jeg husker med glæde Ole Wang Neesgård fra Bica, som jeg senere mødte på rejser ude i landet og på udstillinger. Neesgård hed også Wang til mellemnavn, men vi var ikke i familie. Neesgård fortalte mig engang en sjov episode: Med en gammel Weston Master lysmåler om halsen kom han ind i en forretning for at købe et eller andet. Da ekspedienten bag disken nævnte prisen, reagerede Neesgård ikke med det samme, hvorefter ekspedienten tog fat i Weston Masteren og nævnte højt prisen ind i lysmåleren. Neesgård lod ham blive i troen på, at det var et høreapparat.

Finn Jensen var nok en af de kendeste fotoimportører. Finn Jensen havde importen af Ferrania farvefilm i begyndelsen af 1950'erne, som blev importeret fra Italien. På grund af valutarestriktioner byttede man med italienernes yndlingsspisekomaver. Ferrania var en meget solgt diasfilm. Der blev etableret en fremkalderanstalt, Ferrania-Teknik i Roskilde, for at fremkalde filmene.

Firmaet havde to sælgere, Bruno Thomsen og Erik Bald, to herlige mennesker. De bad engang Finn Jensen om lønforhøjelse, det fik de ikke, men de fik lov til at kalde sig salgschefer. Den titel brugte de, når de rejste rundt i landet. Dog ikke på hotellerne, her fik repræsentanter næsten altid rabat, men det gjorde salgschefer ikke!

Vi havde mange specielle kunder hos Okholm, som var en af Danmarks største forhandlere af Leicaudstyr. En særlig god kunde var den egyptiske ambassadør i Danmark, Mostafa Sadek. Ambassadøren kom altid kørende i en lidt ældre flot Buick med privatchauffør. Mr. Sadek var en meget høflig mand, han spurgte altid om vi havde tid lige

nu, ellers ville han komme på et andet tidspunkt. På dette tidspunkt var Abdul Nasser blevet præsident efter at kong Farouk var blevet afsat. Da der var importforbud for luksusvarer i Egypten var der åbenbart frit slag for diplomater. Når ambassadøren fik besøg af diplomatisk personale blev de opfordret til at købe Leicakameraer hos Okholm.

På den tid var der under udgravninger i Egypten fundet nogle meget interessante grave og ruiner. Den daværende prinsesse Margrete var ligesom sin svenske morfar meget interesseret i arkæologi. Her fik ambassadør Sadek en genial idé. Egypten ville gerne forbedre sit forhold til den vestlige verden efter afskaffelsen af kongedømmet, så han sørgede for, at præsident Nasser fik inviteret prinsesse Margrete til Egypten for at deltage i udgravningerne. Vistnok noget overraskende tog Margrete imod invitationen. Under udgravningerne blev der optaget en 16mm film, som man ønskede at fremvise for Margrete. Det lykkedes også ambassadør Sadek at få Margrete inviteret til en middag i ambassaden, så hun kunne se filmen.

Sadek kom ind til Okholm og bad os sørge for filmfremvisningen i ambassaden. Det var mig, der fik fornøjelsen. Så jeg kom i god tid og stillede apparat, højttaler og lærred op og lavede en generalprøve sammen med ambassadøren. Til middagen var der blevet fløjet porcelæn, lysestager, knive og gafler og alt tilhørende service op fra Egypten. Det var alt sammen udlånt fra kongeslottet i Cairo. Tidligere kong Farouks chefkok med hjælpere kom ligeledes fra Cairo.

Middag og filmfremvisning forløb perfekt, og alle var tilfredse. Efter forestillingen kom Sadek hen til mig og sagde tak og fortalte, at der var anrettet en middag til mig i køkkenet, hvor jeg ville få samme menu som gæsterne. Jeg husker ikke, hvad jeg fik at spise og drikke, men jeg husker, at det var en helt fantastisk oplevelse.

Sadeks chauffør fortalte, at de andre ambassadechauffører kunne berette, at deres chefer blev bebrejdet, at det ikke var lykkedes dem at få inviteret Margrete til middag. Kort tid efter blev Sadek forfremmet til ambassadør i USA. Sadek var meget stolt af dette diplomatiske kup.

Vi havde også alle pressefotograferne fra det Berlingske hus som kunder. Fotografer som Vagn Hansen, Birthe Melchior, som jeg kendte fra Odense, hvor hun var på Fyns Tidende, og Per Pejstrup. Andre interessante kunder var Dirch Passer, Karl Stecker og kgl. kammersanger Einer

Nørbye. Det var meget behagelige kunder at eks-
pedere.

På den tid kom der nogle lysstærke 35mm objekti-
ver fra Canon, der passede til Leica. Per Pejstrup
fotograferede huset over for Okholm med sin Lei-
ca optik og med den nye Canon på en stor blænde-
åbning. Han tog hjem og lavede 18x24 billeder og
vi kunne se, at Canon-optikken var en anelse bedre
på blænde 2 eller 2,8. Pejstrup var glad og købte 2
stk. Canon optik og gav sine Leica-optik i bytte..

Dagen efter kom han farende med de 2 Canon-
objektiver og ville bytte tilbage. Han havde prøvet
objektiverne på nogle mindre blændeåbninger, og
der var Leica-objektiverne absolut bedre.

Vi handlede også meget med B&W skibsværftet.
Fotograf Jørgensen var en dygtig fotograf og tog
mange billeder i stort format. Når der var stabelaf-
løbning var han speciale at stille flere storformat-
kameraer op og brænde 200 stk. PF 60 eller PF
100 pærer af på én gang. Det gav nogle flotte bil-
leder.

Vi overtog omkring 1960 agenturet for Hasselblad
fra Kodak. Det var 1000F med spaltelukker, vi
startede med, kort tid efter kom 500C med Com-
purlukker, den kostede med 80mm Zeiss optik
2.950 kr. Jeg rejste så nogle ture rundt i Jylland og
på Fyn med Hasselblad.

Der var nogle fotografer, der spurgte efter Graflex
6x9 og 4x5 kameraer, så jeg skrev til fabrikken i
USA, at vi gerne ville have agenturet. Det fik vi
så, vi solgte en del kameraer og temmelig mange
dobbelte planfilmskassetter 9x12 cm og 4x5. De
passede også til andre kameraer.

I 1962 var jeg to gange på kursus i Tyskland. Først
var jeg en uge i Leverkusen hos Agfa, hvor jeg
lærte at lave farvebilleder. Direkte derfra rejste jeg
til Wetzlar på Leica-kursus.

I forbindelse med med Leicakurset var vi på en
bustur rundt i omegnen for at prøve apparater og
objektiver. Ved spisetid om aftenen landede vi på
en kro i en lille landsby, her blev vi godt beværte-
de. Landsbyen havde et lille bryggeri, der i en kort
periode bryggede en meget stærk øl. Den var lidt
tyktflydende, ikke noget med øl der er tyndere end
vand.

Denne øl skulle hver sæson godkendes af sognerå-
det. Det foregik ved, at der blev hældt nogle øl ud
over bænkene, hvor sognebørnene så satte sig i de-
res læderbukser. Efter indtagelse af et stort krus af

denne specielle øl skulle sognerødderne så rejse
sig på én gang. Hvis bænken fulgte med op, blev
øllet godkendt. Fulgte bænken ikke med op, var
øllet for tyndt og dermed vraget. Øllet var meget
velsmagende, og der blev grinet meget. Stemmning-
en var høj. De andre aftener spillede Poul Egede
på klaver og sang for. Vi sang med det bedste vi
kunne. Det var festligt og fornøjeligt. Leica-Poul
var ikke så tør og saglig, som mange troede. Poul
Egede skrev en bog: Lys, Glas og Linser, der blev
brugt i undervisningen på Faghandlerforeningens
Fagskole. Jeg var hos Okholm til den 31. decem-
ber 1962.

Et af de fabrikater, vi solgte mest af hos Okholm,
var Voigtländer, der blev repræsenteret af Gevaert,
der lige havde købt firmaet Gevaerts Generalagen-
tur. Gevaert havde netop bygget et nyt hus på Is-
levdalvej. Nu skulle salget øges, så man søgte en
repræsentant til det sydlige København, Sydsjæl-
land, Fyn og Sønderjylland.

Sælgeren fra Gevaert hed Gregers Olsen, han
spurgte om det ikke var noget for mig. Det lød lo-
vende, så jeg troppede op efter arbejdstid ude på
Islevdalvej, hvor jeg var til samtale hos direktør
Graae og prokurist fru Jespersen.

Jeg fik jobbet hos Gevaert og begyndte den 1 janu-
ar 1963. En Volvo 544 blev stillet til rådighed lige-
som Gregers Olsen, der dækkede Nordsjælland og
København, samt John Larsen, der havde Midt- og
Nordjylland. Gregers blev udnævnt til salgschef.

Gevaert var sammen med nogle fotohandlere ejer
af en fremkalderanstalt, Grand Kopi, som lå i Søb-
borg. Det var svært at få en fremkalderanstalt til at
give overskud, så på et tidspunkt kom der en eks-
pert fra Gevaert i Antwerpen for at se nærmere på
foretagendet og måden, det kørte på. Jeg husker
ikke, hvad han hed, men han kom en eftermiddag
ved 4-tiden, netop da personalet gik hjem. Han hil-
ste pænt og sagde farvel til dem. Lidt efter sagde
han: *Hvornår starter næste hold?* Alle så lidt ufor-
stående ud og sagde, jamen der er kun ét hold. Så
fik vore folk at vide, at en fremkalderanstalt kun
kunne give overskud, hvis maskinerne blev udnyt-
tet 16 timer i døgnet. Det hele endte til sidst med,
at Grand Kopi lukkede.

Det var 2 gode år, jeg havde hos Gevaert, de vare-
de lige til Agfa og Gevaert slog sig sammen i
1965. Gevaert var jo et belgisk firma og katolsk,
så direktøren skulle jo være en mand, det blev så
Julius Graae. Fru Inger Jespersen, der var den

egentlige leder, blev så prokurist. De blev kaldt hr. Jespersen og fru Graae. Hvis der var et eller andet jeg var utilfreds med, henvendte jeg mig altid til fru Jespersen, der spurgte, hvad Graae evt. havde sagt. Hvis Graae havde en anden mening end fru Jespersen, sagde fru Jespersen et øjeblik, gik ind til Graae og kom kort tid efter tilbage og sagde, at nu var det lavet om - sådan.

En af vore kolleger hed Ivan Boris fra Jugoslavien. Boris var sælger af røntgenfilm. Da han søgte jobbet, var han lige kommet til Danmark og kunne ikke et ord dansk. Jobsamtalen foregik derfor på engelsk. Boris var uddannet røntgenlæge. I Jugoslavien kunne man uddanne sig til et speciale uden at være alm. læge først. Han lovede Graae at lære at tale dansk på nogle få måneder, og det gjorde han.

Boris var en eminent sælger af Gevaert røntgenfilm. Når han besøgte røntgenafdelingerne, var det jo ikke en alm. repræsentant, der kom, men en lægekollega.

En dag beklagede Gregers Olsen sig over, at han havde ondt i knæet. Han spurgte Boris, om man mon kunne se noget på et røntgenbillede og om han skulle gå til en specialist. Ork nej, sagde Boris, kom du på det sygehus i eftermiddag, hvor jeg er til møde med røntgenlægerne. Når du kommer, skal du bare spørge efter mig, så får jeg en til at tage nogle røntgenbilleder og så ser vi på dem bagefter.

Gregers Olsen mødte op på røntgenafdelingen, sagde hvem han var og spurgte efter hr. Boris. En meget stramtandet oversygeplejerske kiggede uforstående på Gregers og sagde: Boris, åhh, de mener doktor Boris, et øjeblik. Så skal jeg hente doktoren.

En anden god kollega var Hans Elfelt Bonnesen, der som bekendt også er medlem af Dansk Fotohistorisk selskab og som meget levende har fortalt os om firmaerne Gevaert og Agfa.

En lille sjov historie fra da den øverste belgiske direktør Beeken kom på besøg. Beeken og en anden fra fabrikken kom i Beekens Jaguar. Beeken ville spise i Tivoli, og der var bestilt bord til kl. 13. Da tiden nærmede sig frokost, blev Graae urolig for, at de skulle komme for sent til Tivoli, det er jo svært at finde en parkeringsplads ved Tivoli sagde Graae. Jeg har aldrig problemer med at finde parkeringspladser, sagde Beeken, mens de i fuld fart nærmede sig Tivoli. Beeken kørte direkte op foran

Tivolis indgang, og de tre herrer steg ud. En kontrollør kom farende og begyndte at fortælle Beeken, at her måtte de overhovedet ikke holde. Det anfægtede ikke Beeken, der gav kontrolløren nøglerne til bilen og bad ham sørge for, at den holdt her igen om nøjagtig 2 timer. Der kan de se hr. Graae, det var jo nemt at parkere!

Jeg var med Gregers Olsen og John Larsen en tur til Voigtländer i Braunschweig. Vi kørte i Gregers Volvo 544 på sneglatte veje. De viste os alle de nye kameramodeller, der var på vej. Men det mest interessante var efter en god frokost, hvor vi fik lov til at se prototype kameraer, som af forskellige årsager aldrig kom på markedet. Der var et énøjet spejlreflekskamera med spring-back-spejl, det ville vist blive for dyrt, mente man den gang, det var jo også noget helt nyt med spring-back-spejl. De havde også en Hasselblad-type med spaltelukker og meget mere. Vi måtte ikke fotografere eller notere noget ned.

I konstruktionsafdelingen stod en ældgammel computer eller nærmere en elektronregnemaskine. Den var med rør ligesom DASK, Danmarks første computer. Fabrikatet var ZUSE. Konstruktøren dr. konrad Zuse regnes for computerens opfinder. Alle komponenter var i skabe med glaslåger langs væggen. Skriveren var som resten af delene i gråblå hammerlakering. Regneopgaverne blev skrevet på skriveren, der mest lignede en Telefax. Når personalet kom næste morgen, var resultaterne skrevet ud. Selv om udstyret var meget gammelt, var det godt nok til objektivberegninger, når man tænker på, at det før krigen tog godt et år at beregne en ny optik. Om aftenen fortalte salgschefen mig, at computeren var brugt i slutningen af krigen på en flyfabrik til beregninger.

Som nævnt havde jeg Fyn som distrikt, og alene i Odense var der mange fotohandlere at besøge. Man bliver helt nostalgisk når man tænker tilbage på en masse forretninger, som i dag kun er historie. Lad mig nævne navne som Nørmark, Proki Foto, P. Foto, WH-Foto, Gersig og Søfelde Foto, en bror til Vagn Søfelde fra H. Hansens og Søn og Proki Foto. Der var også Foto-Henriksen i Kongensgade, som min lillebror Aage købte og døbte om til City Foto. KH-Foto i Næsby havde også en afdeling i Odense.

I Odense boede to erfarne sælgere: Mydtskov fra Agfa og Mogens Jørgensen fra Bico, det senere

Olympus. Bico havde også Opemus forstørrelses-apparater. Olympus og Opemus kaldte Mogens altid for Olympik og Openis. Mogens Jørgensen og Mydtskov havde samme distrikt på Fyn og en del af Jylland. De fandt så ud af at køre i samme bil. Når de kom til en by startede den ene i den ene ende, og den anden i den anden. Det gik vist godt i flere år.

I Beldringe Lufthavn lå en gammel kunde fra min tid hos Budtz Müllers eftf., Odense Luftfoto, der var den gang et stort salg i fotografier af landbrugsejendomme. Jeg besøgte flere gange Lorenzen og søn som ejerne hed, og forsøgte at overtale dem til at bruge Gevaert farvefilm, papir og kemi i stedet for Agfa.

Lorenzen havde en aftale med Agfa om, at der altid skulle ligge et fast lager af de forskellige materialer, de brugte. Det gik fint, indtil der kom en ny medarbejder hos Agfa, der solgte en del af det reserverede varelager til anden side. Lorenzen senior blev stiktosset, da han fik at vide, at de bestilte ting ikke var på lager og var solgt til anden side. Samme dag kommer jeg ind ad døren for igen at prøve at overtale Odense Luftfoto til at bruge Gevaert.

Nu var Lorenzen meget interesseret i at tale nærmere med os. Jeg fik omgående fat i Hans Elfelt Bonnesen, der tog til Antwerpen med Lorenzen for at han kunne se nærmere på Gevaerts materialer. Lorenzen blev overbevist om at Gevaert var det rigtige alternativ til Agfa, der havde svigtet ham ved at sælge løs af det reserverede lager.

Kort tid efter, at Odense Luftfoto var gået over til Gevaert, kom Agfas salgschef fra Leverkusen til Danmark, hvor han sammen med den danske salgschef skulle besøge deres største kunder, deriblandt Odense Luftfoto. Da Agfa folkene træder ind i bygningen, er det første de ser nogle netop ankomne kasser med Gevaert logo. Efter sigende blev tyskeren gal i skralden, vist nok mest over at man hos Agfa i Danmark overhovedet ikke havde opdaget, at en af deres største kunder var smuttet over til en konkurrent.

Da Gevaert blev slået sammen med Agfa fulgte jeg ikke med, jeg var vist ikke populær hos Agfa. Agfa havde også en ældre sælger, der hed Frode Andersen, som man gerne ville beholde. Den 31. november 1964 stoppede jeg hos Gevaert,

Mogens Wang og Horst Werner fremviser Bauer T50 på photokina 1970

Som sagt blev Agfa og Gevaert meget overraskende slået sammen fra 1965. Møderne forud var meget hemmelige. Jeg mener at kunne huske, at de to chefer mødtes i en park, hvor de indledende forhandlinger skete i stor diskretion. Resultatet blev et nyt firma Agfa-Gevaert A/S. Da Agfa også solgte kameraer, røg Voigtländer ud. Agenturet blev overtaget af Robert Bosch A/S, der solgte Bauer filmkameraer og projektorer.

M. Kjarulff og M. Wang, udtrækker vinderen i en konkurrence i Fotohandlerforeningen

Gregers Olsen blev ansat som salgschef hos Bosch. Jeg var ikke inde i billedet fra starten, men Voigtländer i Braunschweig skrev til Robert Bosch i Danmark og anbefalede dem at ansætte mig. Jeg blev så bedt om at komme til et møde, hvor jeg blev tilbudt ansættelse som leder af ekspeditionen og garanteret et job som repræsentant inden tolv måneder.

Robert Bosch er et gammelt tysk firma grundlagt af hr. Robert Bosch, en meget retliniet mand, der som den første i Tyskland indførte 8 timers arbejdsdag og garanteret ferie i først én og senere to uger. Der blev bygget arbejderboliger og betalt lægehjælp til alle ansatte. Der blev sågar bygget et stort sygehus: Robert Bosch Krankenhaus også betalt af Bosch. Da sygehuset under Den 2. Verdenskrig blev alvorligt beskadiget, byggede man et helt nyt.

Bosch ejes af et fond, hvis første kapital bestod af det beløb, som revisorerne regnede ud, at hr. Bosch havde tjent på leverancer til militæret under Den 1. Verdenskrig. Det beløb sig til den dengang enorme sum af 25 millioner Guldmærk, som Robert Bosch gav til fonden. Senere har de to børn foræret en stor del af arven til fonden. Overskuddet gives til forskning og humanitære formål.

Forbindelsen til Fotobranchen var at hr. Eugen Bauer, der havde en fabrik for filmkameraer og filmprojektorer var økonomisk trængt i tyverne. Han søgte hjælp hos sin gode ven hr. Bosch, der købte firmaet, og udviklede det til en betydende leverandør af bl. a. 35 og 70mm biografmaskiner. Firmaet havde en markedsandel på over 50% inden for dette område i årene efter Den 2. Verdenskrig.

Robert Bosch er kendt for el-værktøj og husholdningsmaskiner samt naturligvis el-dele til bil og flyindustrien. Under Den 2. Verdenskrig var direkte benzinindsprøjtning fra Bosch til flymotorer en af årsagerne til den høje ydelse hos Daimler-Benz rækkemotorer til bl.a. Messerschmidt 109 jagerne. Et for offentligheden mindre kendt område er fjernsynet. Allerede i 1928 blev firmaet Fernseh GmbH senere Bosch Fernseh GmbH, dannet. Fernseh blev grundlagt af Bosch, det engelske Baird television, Zeiss Ikon og det tyske Loewe. Da partnerne mistede troen på fjernsynets fremtid, købte Bosch dem alle ud.

Tilbage til Danmark.

Lederen af fotoafdelingen var Hugo Plenov, den gamle direktør for Bosch Danmark før og under krigen. Plenov var blevet interneret i maj 1945, men blev hurtigt løsladt, der var ikke noget at komme efter. Tværtimod var firmaet god til at skaffe vigtige dele til danske firmaer.

Man havde et meget vigtigt stempel, som alle ordrer, der vedrørte tyskerne, skulle forsynes med. Der stod 'WEHRMACHTSBEDARF'. Det blev brugt meget diskret til andre kunder.

Firmaet blev efter befrielsen omdannet til et dansk selskab: Magneto, og købt af nogle medarbejdere, først og fremmest af John Holme og Tage Sparrevohn, som var direktører, da jeg blev ansat den 1. januar 1965. Firmaet var da for længst solgt tilbage til Bosch.

I 1966 overgik Voigtländer til Zeiss Ikon, der var repræsenteret af Georg Rauh. Gregers Olsen fulgte med til Rauh, afdelingschefen Hugo Plenov gik på pension kort tid efter, og så blev jeg chef for afdelingen.

Der var meget at lave, bl.a. skulle der oversættes betjeningsvejledninger. Ingeniør Rambøll hjalp mig, når det kneb, men alt skulle kontrolleres. I en vejledning til en eletronblitz blev Zentralverschluss, altså en Compurlukker-type oversat til 'Centerlås'.

Her skal lige indskydes, at Bosch også havde et firma i Berlin der hed Robert Bosch Elektronik, der fremstillede eletronblitz. Det blev slået sammen med Bauer og kom til at hedde Robert Bosch Photokino. Direktøren for Robert Bosch Photokino var Günther Meyer, han var den eneste i hele koncernen, der turde sige sin mening om alt og alle. Han havde tjent sig op i systemet fra sælger af kondensatorer til Geschäftsführer for Bauer. Geschäftsführer er den højeste titel i et tysk firma.

På en photokina-messe i Köln hev Meyer mig ind bag ved. Han hældte to Whisky op og sagde at nu var det på tide, at vi blev dus, og det blev vi så. Jeg hørte aldrig Meyer sige du til andre Bosch folk. Günther Meyer brød sig ikke om bureaukrater, han havde et øgenavn for dem, han kaldte dem for 'Tintenpissere', der betyder blækpissere.

Meyer kørte selvfølgelig Mercedes. Det var nærmest tvunget i mange år på grund af den tætte kontakt imellem Daimler-Benz og Bosch, som jo begge lå i Stuttgart. I sin fritid kørte han i en gul de Tomaso sportsvogn med gråt ruskindsbetræk. Jeg ved ikke om de Tomaso eksisterer mere. Jeg mener, at det var en specialudgave af Ferrari, opkaldt efter en af direktørerne. Günther Meyer sluttede sin karriere som Geschäftsführer i Bosch hovedkvarteret i Schillerhöhe, for alt salg til OPEC-landene.

Da der kort tid efter var møde i København med Meyer, og hans folk og den nye danske direktør Knud Egebjerg, blev alle forbavsede over, at jeg var blevet dus med Günther Meyer.

Kort tid efter blev jeg også dus med Knud Egebjerg, hvorimod der gik et stykke tid, før jeg blev dus med Hans Frederik Schjøtt, der var underdirektør.

*S. Gjerring, B. Dünweber og Behnke.
Bosch jubilæum 1968*

Et par gange om året var der strategimøder i Stuttgart, hvor ordet var meget frit. Man skulle sige sin mening om produkterne. Tyskerne var meget lydhøre og rettede sig som regel altid efter de forskellige landes kritik, specielt følte jeg, at de skandinaviske lande lyttede man gerne til. Vi var vel nok også dem, der friest ikke lagde skjul på noget, vi var utilfredse med.

Jeg var også ude i hovedkvarteret for Bosch-koncernen. Det ligger på Robert Bosch Strasse i Schillerhöhe. I daglig tale blev det blandt det tyske personale omtalt som 'Førerbunkeren'. Hovedkvarteret mindede mig lidt om Mærsk-Møller's hovedkvarter. Alt meget korrekt, og alle mænd du møder er i mørke habitter og hvide skjorter med diskrete slips. Et par gange var der inviteret til foredrag holdt af nr. to i koncernen Kurt Losten. Det var altid yderst interessant.

En kollega fra fabrikken i Stuttgart var blevet forvekslet med en navnebror, der skulle til møde med Kurt Losten og den allerøverste chef for koncernen: Hans L. Merkle. Så da min ven Raymond Schwarz, der også skulle til et møde, men på et noget lavere niveau, kørte op på øverste etage i den specielle direktionselevator, blev han pludselig klar over, at der var sket en fejltagelse. Da han kom ud af elevatoren, henvendte han sig til den første han mødte på gangen, en vagt, der sad ved et bord og holdt øje med alt og alle. Raymond sagde at han vist var blevet forvekslet med en af samme navn. Han blev lynhurtigt og diskret fulgt ned i stuen af en anden vagt. Han lovede aldrig at fortælle om forvekslingen til andre i hovedkvarteret. Raymond noterede sig, at der under vagtens bord stod en maskinpistol.

Det var i Bader-Meinhof bandens dage. De øverste chefer havde altid privatchauffør og var altid ledsaget af to politibiler, de måtte end ikke gå ud i deres egne haver uden vagt. Skulle de i teatret eller lig-

nende, blev der bestilt billetter til flere forskellige steder, alle under falsk navn. Den tyske arbejdsgiverformand Hans Martin Schleyer var lige blevet myrdet.

I Danmark var der heldigvis mere fredeligt. Når de store kanoner kom fra Stuttgart, var det med Bosch's egne fly. De blev hentet i Kastrup uden om toldkontrol og blev ledsaget af politiet direkte ud til den ventende vogn. Salget i Danmark gik udmærket, navnlig salget af 16mm filmapparater til skoler, institutioner og lignende, samt Grønland, gik godt. Biografmaskinerne blev solgt af Heidemann Dansk Kinematograffabrik i Victoriagade. De havde en markedsandel på langt over 50%.

På et tidspunkt, da salget af 8mm udstyr begyndte at flade ud til fordel for video, var der udsigt til, at vi skulle sælge spejlreflexkameraerne Bauer RX-1 og RX-2.

Kameraer og diverse tilbehør blev vist frem på photokina i Köln, men Bosch slog bremserne i, så det blev droppet. Kameraerne skulle fremstilles hos Cosina. Jeg var i Herning på Danmarks Fotomuseum og overrakte Sigfred Løvstad et af prøvekameraerne med diverse tilbehør, så der kan det ses i dag. Vi var blevet tilbudt agenturet for Rolleiflex og jeg havde også et møde i København med salgschefen. Det lød alt sammen lovende, men igen sagde de nej i 'Førerbunkeren.' De havde gravet i økonomien hos Rollei og fundet ud af direktøren dr. Peesels manipulationer. Peesel havde oprettet forskellige Rollei-selskaber, bl.a. i Singapore, hvor der var en eller flere fabrikker. Regnskabsperioderne i de forskellige selskaber var ikke ens. Det blev udnyttet til at flytte værdierne rundt, så de altid befandt sig i det selskab, hvor der nu skulle være generalforsamling. Det hele revnede da også med et brag.

Så dukkede Petri kameraerne op. Petri kameraerne blev fremstillet hos Cosina i Japan. Den europæiske chef var en japaner, der var hollandsk gift og boede i Holland. Han var meget europæisk i sin tankegang, ham havde vi et godt samarbejde med. Petri var ikke alene i konkurrence med alle de kendte japanske mærker, men også i konkurrence med søsterprodukterne fra Cosina, til stor ærgelse for Eigil Isaksen, der havde agenturet for Cosina. Priskrigen blandt fotohandlere var meget intens på det tidspunkt, men vi fik en stor kunde i Bingo Foto, hvor min ene søn var i lære. Bingo var en stor kunde og kunne afgive ordrer på op til 500 kameraer af gangen, så Petri blev ret kendt igen. Enna i

München havde vi også agenturet for. Enna fremstillede diaprosjektorer af god kvalitet. Firmaet eksisterer ikke mere. 16 mm projektorerne ydede vi selv service på, vi havde et værksted i kælderen, ledet af Børge Delberg, der kom fra Siemens. Siemens havde i mange år solgt 16mm projektorer. Da produktionen stoppede, overtog vi al service i Danmark og Børge Delberg.

Vi overtog også salget af Braun blitz og Nizo 8mm filmkameraer fra Braun Danmark. Det gik fint, Bosch havde købt hele varelageret billigt og vi solgte det også billigt. Der blev ikke fremstillet nye modeller. Service på 8mm udstyret og Enna lysbilledapparaterne skete hos Carl Kvelland i Hvidovre, der også reparerede Zeiss Ikon og Voigtlander. Carl var en dygtig mekaniker, der har oplært mange tyske mekanikere, specielt fra Zeiss Ikon, der sendte de bedste folk til Danmark et år for at de kunne lære at lave mange forskellige modeller. På fabrikken i Stuttgart, var de meget specialiserede, hver mand lavede kun en eller to modeller.

Da Zeiss Ikon lukkede i 1970 var det vist, kunne Carl Kvelland stadig skaffe en masse reservedele takket være sit personlige venskab med den tidligere leder af serviceafdelingen i Stuttgart.

I et af sine sidste år sagde Carl til mig: Nu er der snart ikke flere fotomekanikere tilbage, kun reservedelsudskifttere. Kvellands værksted overlevede ikke hans død.

Elektronblitz fik vi repareret i Måløv hos Kurt Løven, Løve Foto Service. Det firma er også lukket.

Bosch var selvfølgelig også medlem af FOTIM: Fotobranchens Importørforening. Møderne blev som regel holdt på Søllerød Kro og blev ledet af Landsretssagfører Robert Gelvan. Jeg husker med glæde kolleger som Sven Bech-Bruun fra Bica, Palle Thomsen fra Kodak. Steen Andersen, der havde Yashica, Morten Lund fra P.A. Herskind, Paul Westheimer og Arne Brink, Fritz Thiele fra NOCO, dem med Leica, Ib Spangenberg fra Dansk Fotoagentur, dem med Nikon og Finn Jensen, som solgte firmaet til Jørgen Hansen som lige har solgt det. Ja det var mange flere. Palle Thomsen fra Kodak var af Heegård – familien, han var vist en svigersøn. Heegård ejede Merkur-fabrikken i Valby.

Palle Thomsen var altid velorienteret om alle forhold i branchen. Han kørte ofte lidt tidligere fra kontoret for at besøge en kunde, hvor han så kunne blive opdateret om alt, der var værd at vide.

Der skete ikke noget i branchen, som Palle Thomsen ikke vidste i forvejen. Det var dengang, der var over 500 ansatte hos Kodak i Danmark, nu er der vist ikke mere end 20-30 stykker. Kodak i USA var dengang oppe på 115.000 medarbejdere, nu er de 58.500, og man har for nyligt kunne læse, at der skulle fyres 25.000. Underskuddet i 3. kvartal 2005 var på over 1 milliard dolars. For 2 år siden var jeg til en demoaften hos Kodak, sammen med kollegerne fra Illum Foto, hvor jeg nu er ansat. Da sagde jeg til den daværende salgschef: Ja det er jo ikke som i Palle Thomsens dage hvorefter han svarede: *Hvem er Palle Thomsen?* Baggrundsviden har åbenbart ikke været højt i kurs i de sidste år.

Der var altid en god tone imellem medlemmerne, selvom man godt kunne drille hinanden lidt. Engang havde Ib Spangenberg drillet Jørgen Hansen, kaldet Lille-Jørgen. Ved næste møde kom takken. Ib Spangenberg havde lige købt en villa med havudsigt. På samme tid havde Ib lidt problemer med grå stær, hvorefter Jørgen Hansen siger: Nå Ib nu har du fået en villa med havudsigt, og så kan du ikke se den. Så blev Ib opereret for grå stær. Importørerne i dag er nogle mere anonyme personer.

Boghandler Hauge Rasmussen i Kolding var en dygtig sælger. Når han i 1960'erne demonstrerede de nymodens lommeregnerne for skeptiske kunder, viste han hvor solide de var. Han kylede demodelen i gulvet lige bag ved disken, hvorefter han samlede den i forvejen anbragt virkende model op, og ville dermed bevise, at en tur i gulvet kunne en regnemaskine sagtens klare. To lune fotohandlere var også Thorndal fra Rolighedsvej og Danielsen fra Inter Foto ved Nørreport.

Thorndal og Danielsen havde et nummer, som de morede sig meget med: Først steg den ene på en sporvogn, ved næste stoppested steg den anden på. De lod, somom de ikke kendte hinanden. Kort efter begynder den ene at rode i sine lommer. De andre passagerer begynder at kikke og tænke, hvad er det han ikke kan finde? Endelig finder han det, han leder efter: En pilleæske, hvorfra han finder en pille frem mens han ser sig om i sporvognen. Undskyld siger han højt, der er vel ikke en der har et glas vand?? Jo siger den anden, det har jeg, hvorefter han fra jakkens inderlomme hiver et glas vand frem, og giver det til den anden, der tager pillen, drikker vandet og siger tak for hjælpen.

Kort efter stiger de begge af, mens de hilser pænt på hinanden.

I begyndelsen af firserne gik salget af smalfilm tilbage. Videokameraerne begyndte at vinde indpas, selvom de kostede det hvide ud af øjnene. Salget af elektronblitz var også gået meget tilbage, nu var der jo blitz i næsten alle kameraer.

*E. Knudsen og M. Larsen,
Jyllinge Foto 1985*

Så da Günther Meyers efterfølger Gerhard Hauffler i 1984 kom til Danmark, havde jeg aftalt med den danske direktør Knud Egebjerg, at jeg skulle prøve at finde ud af, hvilke fremtidsplaner der var for Robert Bosch Photokino. Jeg gik en tur rundt på vores lager i Ballerup med Hauffler, der under hånden fortalte, at firmaet ville blive lukket inden for en kortere årrække. Jeg aftalte derfor med Bosch, at jeg skulle finde en fotoforretning, som de så ville give lidt starthjælp. Jeg begyndte så i Jyllinge 15. juli 1985, og havde forretningen til 1994, hvor jeg var blevet træt af aldrig at have ferie. Den eneste ferie, jeg holdt, var de fem påskedage.

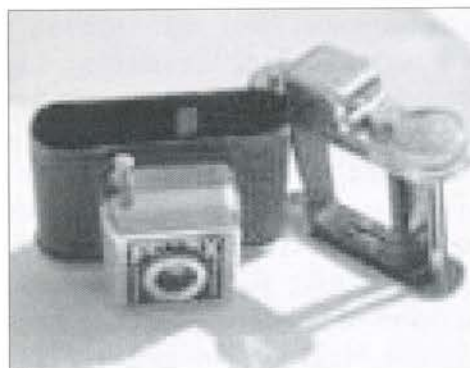

*J. Hansen, M. Wang og H. Møgelberg Nielsen,
Frihedens Foto 1985*

Jeg havde hørt, at Svend Nielsen Frederikssund Foto, der også ejede Fotohuset i Stenløse, var på udkik efter en forretning til. Fotoarbejdet var faldet i pris, maskinerne, der lavede billederne, blev hurtigere og hurtigere og dyrere og dyrere, så det gjaldt altså om at kunne udnytte maskinerne mest muligt. Svend Nielsen manglede en produktion på

omkring 8.000 film om året og det passede godt med, hvad jeg fik indleveret. Så det endte med, at Svend Nielsen købte forretningen, som han senere solgte til bestyreren Ole Bolgan. Jeg fyldte kort tid efter 60 år og gik på efterløn. Det hyggede jeg mig med lige til oktober 1995 hvor min kone og jeg var en tur i Illum, hvor vi hilste på Otto Lerche, ejeren af fotoafdelingen: Illum Foto. Der var travlt, da jeg talte med ham, så jeg tilbød ham at komme og hjælpe, hvis han var i bekneb for en mand et par dage. Hjælpen har nu varet i over 10 år og fortsætter nok lidt endnu. Illum er en interessant arbejdsplads. Firmaet er jo ligesom Magasin og Merlin solgt til Baugur gruppen i Island. Illum har et stigende salg og giver overskud igen takket være en dygtig ledelse med englænderen Patricia Burnett som adm. direktør. Hos Illum Foto har vi meget fotoarbejde, vi har to Gretag minilab. Det ene er koblet direkte til en ordrestation, hvor kunderne kan indlæse deres digitale medier og hente billederne 1 time senere. Det kører godt. Vi laver alle digitalbilleder på Kodak Royal fotopapir, som vi mener er det bedste. Hvad fremtiden indebærer, kan vi kun gætte om, men med denne kortfattede skildring håber jeg at have bidraget med, hvorledes det var at være i fotobranchen i en menneskealder. ●

Foredrag holdt i Dansk Fotohistorisk Selskab 17. november 2005.

Fotex, dansk bygget kamera

Menneskealfabet

Amatørfotografen Louise Melchiors fotografier (1890-1910)

1. del

Tove Thage

Villa Melchior med Bindsbølls keramiske blomsterdekorationer. Optaget af Louise Melchior, ca. 1900

Ved Springforbi, (1) nord for København, i området langs Strandvejen fra Trepilelågen til Strandmøllen, en strækning der er 1½ km lang og næsten uden bebyggelse, byggede to søstre i 1893 en hvid villa, villa Melchior, ud til Strandvejen.

Villaen er i dag ombygget og hedder Taarbæklund. Betragter man det omgivende område, hviler der er et spøgelseskær over de nydeligt klippede, gigantiske grønne græsplæner og de smukt komponerede, veltrimmede trægrupper, der står i kontrast til Dyrehavens naturlige vildskab. Noget er forsvundet her. Stedet var dengang Danmarks mest mondæne landstedsområde, hvor rige familiers pragtvillaer lå på begge sider af Strandvejen. Ligesom villaerne er sunket i grus, er mindet om livet der levedes her, forsvundet. Det er dette sted, denne natur, dette hus, der var en del af rammen om Louise Melchiors (1849-1934) liv og fotografiske virke.

Louise Melchior tilhørte én af de rigeste og mest betydningsfulde jødiske familier i Danmark, som næstældste datter af grosserer Moritz Gerson Melchior. (2) Louise Melchiors fotografier er konkrete udsagn. Personer, genstande og ikke mindst tiden, der er som en anden virkelighed, det sene 19. år-

hundredes, er forsvundet: hus, have, væksthuse, søstre, søskendebørn, gæster og først og fremmest sommerlivet. Hvordan skaber man et hul i den tåge, der omgiver dette værk, den tid og lagene af fortolkninger der er dannet gennem mere end hundrede år?

Fortællingen må spændes ud mellem nærhed og distance.

En nøgtern inskription i bestyrelsesprotokollen fra året 1934/35 på Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg (3) angiver, at Louise Melchior testamentarisk efterlader sig et malet portræt af faderen Moritz Gerson Melchior samt et malet portræt af H.C. Andersen, efter faderens testamentariske bestemmelser af 1884.

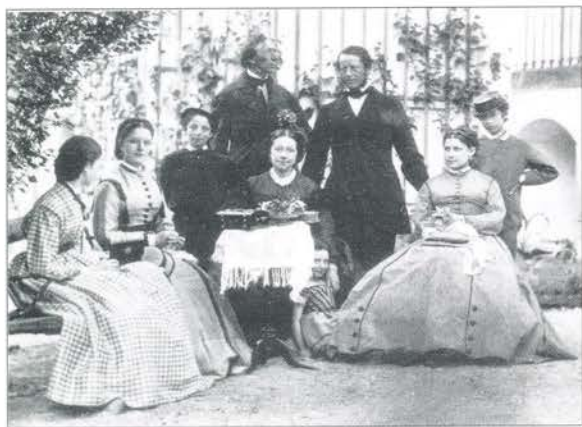
I bestyrelsesprotokollen nævnes endvidere en række 'Fotoalbummer' med optagelser af en række danske kunstnere samt af private personer. Dét, der i dag forefindes i fotomagazinet på Frederiksborg er en samling fotografiske optagelser, glaspladene-gativer, (4) med en dertil hørende sirligt ført, håndskrevet protokol: 'Catalog over Numrene paa mine fotografiske Plader', signeret Louise Melchior.

I protokollen er indført årstal samt navnene på de fotograferede personer, alfabetisk registreret. Der er ingen originale Louise Melchior aftryk i den testamentariske gave, der alene består af de oprindelige glasplader, der ligger stablet i otteogtyve kartonæsker. (5) Uden på disse har Louise Melchior skrevet med sin tydelige håndskrift hvad, hvem og hvor. Ved fremkaldelse af glaspladerne har det ved hjælp af kassernes påskrifter – og delvise nummerering – sammenholdt med protokollens alfabetiserede indgang været muligt at identificere de fleste optagelser. (6) Disse negativer har efter fremkaldelse bragt livet ved Springforbi frem i lyset igen.

Pladerne blev kopieret, og så godt som muligt identificeret i begyndelsen af 1990'erne og er dermed efter godt hundrede års dvale blevet trukket

frem i lyset, ud af glemslen. Det fremgår således ikke, om de testamentariske gaver, det af Bertha Wegmann malede portræt af grosserer M.G. Melchior og det af den anden betydelige kvindelige maler, Elizabeth Jerichau Baumann's portræt af H.C. Andersen, skulle ledsages af disse negativer samt tilhørende protokol, og at det var en bevidst handling at lade Louise Melchiors egne portrætfotografier ledsage disse. Men tanken har strejft denne artikels forfatter, jeg skal senere komme tilbage til dette.

Gruppenbillede f.v.: Harriet Melchior, Louise Melchior, Emil Melchior, H.C. Andersen med blomsterbuket, Dorthea Melchior, siddende på jorden Thea Melchior, Moritz G. Melchior, Anna Kiellerup og Carl Melchior. Optaget af Israel Berendt Melchior som stereoskopbillede på Rolighed 1867

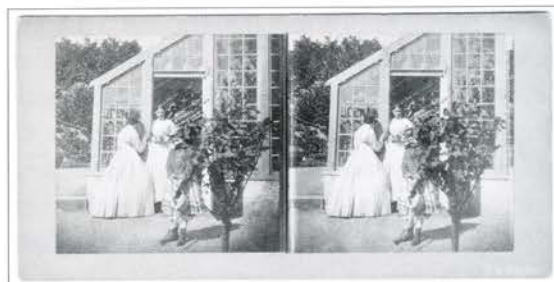
Louise Melchior var ikke en hvilken som helst donator i dansk kulturliv. Ved hendes død i 1934, hun var den sidste i direkte linje efter forældrene, blev H.C. Andersens dagbøger frigivet. De havde indtil da været i Melchior-familiens besiddelse.

H.C. Andersen var husven i det Melchiorske hjem, og meget hyppig gæst de sidste ti år han levede. Det var på Melchior-familiens landsted Rolighed H.C. Andersen døde i 1875, passet og plejet af Louise Melchiors mor, Dorothea Melchior. Familien Melchior anså, at disse meget personlige dagbøger ikke med det samme kunne komme til offentlighedens kendskab. Man ville værne om mindet. (7) Dagbøgerne er måske den vigtigste kilde til forståelse af forfatteren H.C. Andersen. De blev først tilgængelige for litteraturforskerne godt halvtreds år efter digterens død. Dagbøgerne lægger uendelig mange facetter til forståelsen af H.C. Andersens komplicerede natur, og det 'forsinkede' kendskab kan være en del af forklaringen på hvorfor Andersen i så mange år – selv i Danmark – betragtedes som alene børnenes uskyldige eventyrforfatter. Uden tvivl var beskyttelsen af Andersen velment.

Den engelske forfatter og litteraturforsker Jackie Wullschlager beskriver i sin biografi, (8) hvorledes Andersen 'dummede' sig over for alle, og at ingen tog ham alvorligt i hans egen tid. Familien Melchior accept af ham, af hans manier og hans forfængelighed, gjorde, at han dér havde det fristed, han behøvede. Elith Reumert har beskrevet dette nære forhold og mener, at Dorothea Melchior sandsynligvis var det menneske, han som voksen skænkede størst fortrolighed. (9) Der var mange kvinder i Melchior hjemmet, og blandt dem behøvede han ikke at optræde, og han var, som følge deraf, oftest mere omgængelig.

Jødiske mæcener

Jødisk engagement i dansk kunst har været stærkt. Jøderne erhvervede dansk kunst og støttede danske kunstnere. Dansk kunststøtte koncentreredes i det 19. århundrede for en stor del om en gruppe jødiske mæcener og samlere, (10) flere af disse, eller deres slægtninge, ses portrætteret af Louise Melchior. (11).

Rolighed, v. drivhuset, tre søstre Melchior. Optaget af I.B. Melchior, ca. 1867

Villa Melchior, Strandvejen 781, hedder i dag Taarbæklund, og er fuldstændig ombygget og tilhører skovvæsnet. Villaen blev opført i 1891-1893 af frøknerne Melchior, Louise og hendes yngre, ligeledes ugifte søster, Harriet. (12) Villaen blev tegnet af den begavede arkitekt Thorvald Bindesbøll, en person udstyret med talent for ornamental dekoration inden for bogbind, tæppemønstre, sølv, møbler, keramik og arkitektur.

Bindesbøll anvendtes kun i ringe grad som bygningsarkitekt. Kunsthistorikeren Karl Madsen citerer i sin biografi om Bindesbøll maleren Joakim Skovgaard, der mente, dette kunne skyldes hans 'hvasse Mund' eller at han byggede for dyrt?

Var Anvendelsen af de virkningsfulde keramiske blomster paa frøknerne Melchior i 1893/94 opførte herskabelige Villa ved Taarbæk ikke et mere dristigt end egentlig lykkeligt indfald? (13) Det

strengt komponerede, hvide hus med stor volumen havde glaserede, ornamentale blomster og flisebånd på facaden og blev ivrigt diskuteret i datidens tidsskrifter. I 1935, efter Louise Melchiors død, erhvervede grosserer Christen Daell, ejer af stormagasinet Daells Varehus, villaen og ombyggede den til ukendelighed. Ejendommen Taarbæklund er dobbelt så stor som daværende villa Melchior. Arkitekten hed denne gang Povl Baumann, og familien Daell boede her til 1975, hvorefter Skovstyrelsen overtog den som led i den samlede socialdemokratiske plan om at forbinde Øresund og Dyrehaven, der var blevet offentlig park i 1932. Det attraktive område fra Eremitagen og ned til Øresund, Bellevuebugten, skulle gives tilbage til folket og adgangsretten til strandene være offentlig. (14)

De testamentariske gaver, ikke mindst den sjældne samling optagelser fra livet i familierne Melchior, Henriques, Cohnheim, Bing, Hänflein, Benzon og flere andre kan nu sættes i sammenhæng og perspektiv. Denne type private ikke tidligere offentliggjorte fotografiske optagelser har karakter af det for fotografiet særegne, som Roland Barthes har formuleret som fotografiets noema, det vil sige fotografiets refererende karakter. Fotografiet fortæller en eftertid 'sådan var det' og belyser dermed det foranderligt uforanderlige. I et tilfælde hvor såvel århundredet, personerne, stedet og tidsånden er væk, har denne type dokumenter en særlig betydning. Selv personen, der optog de fotografiske billeder, er aldeles glemt. Hun passede til sin tid, men ikke til en eftertid. Louise Melchior levede i et miljø og en epoke, hvor kvinder ikke kunne markere sig offentligt. Efter hendes død blev familiens bo gjort op, tingene placeret omhyggeligt og præcist. De lidet spektakulære, men intime billedskildringer, opviser en utrolig åbenhed gennem den rolige og koncentrerede, næsten kontemplative synsmåde. Fotografierne er ikke alene dokumenter, de er vidner til en epoke. Louise Melchior forblev amatør fotograf, men udøvede sit virke på et højt niveau. For hende var det at have et kamera, et instrument, hvormed man kunne realisere sig selv. Genopdagelsen af hendes værk er også et bidrag til kvindernes kunsthistorie. Det at være kvindelig fotograf udvikledes ikke mindst på baggrund af de emancipatoriske mål, som den 'nye kvinde' satte sig. Med kameraet kunne kvinden føre det private og det personlige ind i synsfeltet uden derved at miste muligheden for den umiddelbare gestaltende kraft. Modeller og motiver fandt hun i sin egen omgangskreds, søskende, venner, mænd som kvin-

der, sommerliv og selskabelighed. På denne måde er det, som at tage en rejse tilbage i tiden at se på denne fotosamling. Bevidst gestaltede som personlige udsagn, som del af en tid, som eftertiden har glemt eller aldeles forladt. Der er en sanddruelighed i Louise Melchiors fotografier, en overensstemmelse mellem person og værk, der er kendetegnende for en indre harmoni, der følger et levet liv. Alle mennesker har stået på en plads i livet, hvor ingen andre har stået før dem. Den spontane friskhed og umiddelbare livlighed lader tiden stå stille.

I Wolfgang Kemps receptionsæstetiske værk *Der Betrachter ist im Bild* (15) omtales den komplekse teoretiske baggrund for det nærværende og det fraværende, det klassiske historiemaleris kiasmus: subjektet, der udsiger fremstillingen, skal både være tilstede og ikke-tilstede. Er subjektet fraværende, er kendsgerningerne manifestationer af rene og universelle væsentligheder; er subjektet nærværende, så eksisterer de i deres aktuelle tidslige rækkefølge. I denne samling fotografier er det fraværende og nærværende vævet ind i hinanden i en grad, hvor man ikke kan skelne mellem tiltrækninger på grund af fraværet, eller om det skyldes det intense nærvær. Livet der stod stille, og mulighederne der udfoldedes i et rum. For Louise Melchior var det at fotografere et dagligt gøremål. De aldrig tidligere gengivne eller udstillede fotografier opstod som lystbetonet beskæftigelse og gik stille og roligt i glemmebogen hos familien. (16)

At behandle Louise Melchiors fotografi er at undersøge et aspekt af mindretallets historie, eller rettere af to mindretals historie: jødernes og kvindernes. Kan man tillade sig at se dette virke som et isoleret fænomen? Det er ikke hensigten. Derimod at se det i vekselvirkning med det omgivende samfund. Set i et nutidigt perspektiv er Louise Melchior-fotografiernes væsentligste bidrag, og det perspektiv som dette studie i en ukendt fotografisk samling kan give, en forståelse af, at en stor del af det kulturelle opbrud, som vi betegner som det postmoderne, griber endnu længere tilbage til fænomener, der ligger før det moderne. Det gælder for eksempel denne artikels fotografiske oeuvre. Billedbeskrivelser udført af en kvinde i et hjem med markant kvindelig indflydelse og en levende kunstinteresse. Det gælder nedbrydningen af grænsen mellem det offentlige og det private, en så tilsyneladende privat fotosamling skænket til et nationalhistorisk museum. Men allermest gælder det diskussionen mellem centrum og periferi, det nationale og det kosmopolitiske. En belysning af Loui-

se Melchiors virke er også et bidrag til beretningen om dansk-jødisk kultur, hvis fælles historie er lang samt om de jødiske bidrag på den fotografiske kunstscene. Kvindeperspektivet får overvægt, idet hjemmet i så høj grad befolkedes af et stort flertal af kvinder: moderen, tanterne, søstrene, kusinerne, tjenestefolkene, børnene og niecerne.

Familien Melchior på Rolighed med gæster fra bl.a. familien i Hamborg. Louise Melchior ses stående som nr. 3 fra v. Optaget af I.B. Melchior 1867

Hvad er kvinders funktion i kunsten? spurgte kunstkritikeren W.S. Sparrow (1862-1940) i sin bog *Women Painters of the World* fra 1905. Dengang var svaret enkelt. Kvinderne havde i den bildende kunst udført de traditionelle funktioner, enten som malerens levende model, muse, eller som middelklassens borgerlige begreb om kunstnerhustruen, moderen, henholdsvis 'husets engel' eller den hårdtarbejdende husmandskone. Alle typer havde været centrum i en række moraliserende fortællinger og sentimentale fantasier gennem hele det 19. århundrede. Men kvindelig adgang til akademisk undervisning var begrænset i slutningen af århundredet, og dog steg antallet af kvindelige kunstnere betydeligt. (17) Det sparsomme udvalg af acceptable genrer, som det moralsk set var muligt at beskæftige sig med, betød, at de fleste arbejdede hjemme med private, så at sige domesticerede kunstarter.

Det var typisk illustration, akvarel og miniaturemaleri, broderi, blomsterdyrkning, samt af og til fotografi. Fotografi indgik både som ren amatørfotografi, det vil sige fremstilling af fotografier der ikke blev udbudt til salg, og hvor kvinden var udøvende, samlede på fotografi eller fremstillede collager, hvor både fotografi og tegnekunst indgik. (18) Motiverne var hjemmet, familien, blomster og stilleben. Denne på forhånd tildelte rolle i et hierarki gjaldt også store, i dag højt respekterede kunstnere som for eksempel fotografen Imogen Cunningham (1883-1976) og maleren Geogia O'Keefe (1887-1986). (19) Denne usynliggørelse i

offentligheden er nødvendigvis en del af historien om, hvordan man vurderer kvinders repræsentation i det 19. århundredes kunstverden. Datiden så med skepsis på kvindens adgang til uddannelse og erhverv. Uddannelse og emancipation blev som to sider af samme sag. Den danske historiker Birgitte Possing demonstrerer i sin biografi om den danske skolepionér Nathalie Zahle (1827-1913) (20) det skred der skete i slutningen af det 19. århundrede, som viser, at kvindekønnets plads i hjemmet ikke længere var gudsbestemt og naturgivent. Langt de fleste borgerdøtre blev forsørget igennem ægteskab, men i begyndelsen af 1870'erne indvarsledes indgangen til en periode, hvor det blev mindre selvfølgeligt, at tilværelsens højeste mål alene var ægteskab og moderskab. Kvinderne var begyndt at stræbe efter noget andet end deres mødre havde gjort.

Familien Melchior

Familien Melchior nedstammer fra Moses Marcus Melchior (ca.1736-1817), der indvandrede fra Hamborg. Moses M. Melchior fik lejdebrev i 1761 og giftede sig samtidig med Rachel Zippora Rosbach. De fik sammen fjorten børn. Familien Melchior har i de sidste menneskealdre været kendt i den danske offentlighed som blandt andet overrabbinere, det gælder overrabbiner, dr. phil. Marcus Melchior, som havde sit virke fra 1947 og sønnen af denne, Bent Melchior, der blev ordineret i Københavns synagoge i 1963. Moses M. Melchior blev en velhavende mand og grundlagde sammen med sønnen Moritz Gerson firmaet Moses & Søn G. Melchior. (21) Fra 1845 var Moritz G. Melchior leder af faderens firma, handelshuset Moses og Søn G. Melchior. I 1846 giftede grosserer Moritz G. Melchior sig med sin kusine, Dorothea Henriques. Det var i deres hjem den store slægtskreds samlede, de mange kunstnere og litterater. Familiens sommerbolig, landstedet Rolighed, (22) var for bl.a. H.C. Andersen et yndet tilflugtssted. Dorothea Melchior var den eneste, der i de senere år kunne få Andersen i godt humør, når han var nedtrykt eller forurettet. Dorothea Melchior var, med Andersens egne ord, '*hans gode fé*'.

I 1860 traf H.C. Andersen hos vennen, vekselmægler Martin R. Henriques, det gæstfri ægtepar. Martin Henriques var bror til Dorothea. I de to familier udveksledes mange bittersøde bemærkninger om, at Melchiorne '*stjal*' H.C. Andersen (fra familien Henriques), '*ja, de slog ham endda ihjel ...*' (23)

Israel Berendt Melchior (1827-1893)

Det gæstfri hjem hos den driftige storkøbmand med mange sammenkomster og festligheder er skildret i fotografi af Louise Melchiors farbror, amatørfotografen Israel Berendt Melchior i en række optagelser fra Rolighed, især fra tiden omkring midten og slutningen af 1860'erne. På nogle af fotografierne ser man også den unge Louise Melchior og hendes søskende, som på side *

I Melchior-hjemmet fejrede H.C. Andersen sin 70-årsdag den 2. april 1875. Digteren skulle samme aften til festforestilling i Det Kongelige Teater med 'Den nye Barselsstue' og 'Liden Kirsten' på programmet. Festmiddagen var derfor sat til kl. 17. Husets ældste døtre Louise, Johanne og Harriet havde forfattet menuen, der var illustreret af maleren C.F. Aagaard. Menuen var sammensat af retter med eventyrtitler i 'Andersensk' ånd, og ved bordet vistes der lysbilleder fra fødselarens liv, ligeledes arrangeret af husets døtre.

I mange henseender passer familien Melchior ind i de velhavende danske jøders historie som kunstmæcener. Familien er imidlertid ikke medtaget i værket *Dansk jødisk kunst* i tidligere museumsinspektør Vibeke Woldbyes oversigt over de jødiske mæcener. (24) Familien hører ikke til de største donatorer, men bør fremhæves, ikke mindst på grund af tilknytningen til H.C. Andersen. Det skal ikke skjules, at der har været kritik af familiens næsten 'ejeragtige' forhold til H.C. Andersen og ikke mindst dennes dagbøger efter digterens død i 1875. Går man imidlertid korrespondancen igennem efter Louise Melchior, er det dog bevisligt, at de kendte litteraturforskere fik adgang til materialet, også før hendes død. (25) Familien Melchior blev i 1865 nære venner af H.C. Andersen. Sammen med familien Collin var Melchior-familien hans nærmeste venner i det sidste ti-år, 1865 til 1875. H.C. Andersen havde planlagt et besøg hos Moltkerne på Bregentved, men blev inden da syg og hentet til Rolighed den 12. juni 1875. Grosserer Melchior havde engageret en tjener til at pleje den syge Andersen.

Nogle tidlige breve fra Louise Melchior til H.C. Andersen viser, i hvor god en skole døtrene stod. Særligt Louise der, som den ældste hjemmeboende datter, blev opdraget til at aflaste moderen, personligt brevene digterens digteren. De udmærker sig ved en udsøgt interesse for hver lille detalje. Hun fortæller om vejret, blomsterne og nyheder fra teatret. Brevene er skrevet for at glæde H.C. Andersen og alt, hvad der omhandler H.C. Andersen selv.

Men de fortæller ikke meget om den velopdragne, begavede unge kvinde.

Grunden til H.C. Andersens liv med familien på Rolighed er så nærværende i dag, skyldes grosserer og fabrikant, cand. polyt. I.B. Melchior (1827-1893). (26) I.B. Melchior var én af de dygtigste danske velhaver-amatørfotografer, der fra ca. 1860 til 1893 optog talrige stereoskopfotografier særligt fra Rolighed, sit eget landsted, villa Maria og en række topografiske optagelser fra landets større provinsbyer.

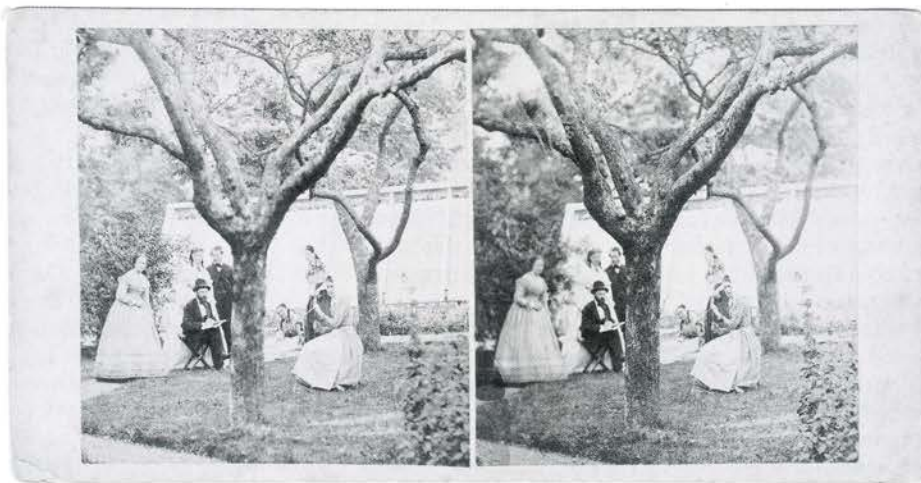
I.B. Melchior var yngre bror til Moritz G. Melchior og i 1867 giftede han sig, for anden gang, med broderdatteren, Johanne Melchior (1848-1911), Louises ét år ældre søster. I.B. Melchior var én af de fotografer, der arbejdede tættest sammen med Andersen som portrætmodel. I.B. Melchior og Andersen var venner, og da Melchior tog de sidste portrætter af digteren i sit atelier i lejligheden på Esplanaden, bestræbte han sig på at vise den 'oprindelige' Andersen, ikke familiens gode ven, ej heller den berømte digter, men Andersen som det 'ejegode, ufordærvede Guds ord fra landet', portrætteret med sin venstre profil. (27)

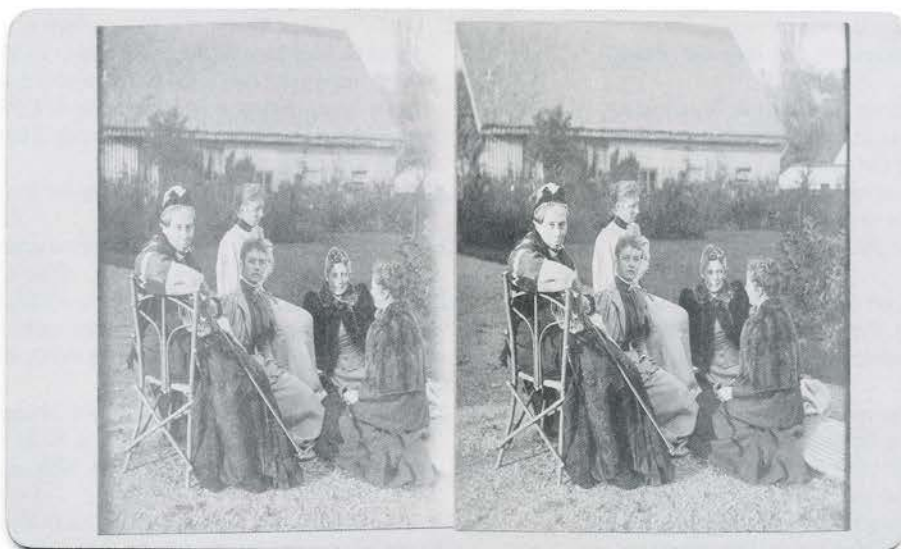
H.C. Andersen fotograferet af I.B. Melchior.
Visitkort 1870

På talrige af de billeder, der blev optaget på Rolighed ses også Louise Melchior. Og fornemmelsen af at hun inspireret af sin fotograferende onkel selv videreførte en tradition er stærk. Det vides ikke, om hun lærte at fotografere af onklen, men det er vel det mest sandsynlige. (28)

*Drivhuset på Rolighed: F.C. Lund tegner Louise Melchior udklædt som bondepige med ten (?).
Optaget af I.B. Melchior ca. 1866.*

*Optagelse fra haven ved Villa Melchior. Som nr. 2 fra højre ses Harriet Melchior.
Optaget af Louise Melchior ca. 1900.*

*Interiør fra I.B. Melchiors taglejlighed, bemærk frisen med de indrammede raderinger
og fotografier under det skrå loft. Optaget af I.B. Melchior ca. 1865.*

Noter:

1. Om navnet Springforbi: *Springforbi* er navnet på området langs Strandvejen fra Trepilelågen til Strandmøllen. Oprindelsen skulle være landsbyen Stokkerup (nedlagt 1670). I Stokkerup var der en kro, og traditionen fortæller, at denne kro blev flyttet ud til Øresundskysten og fik navnet 'Spring-forbi'. Navnet kendes fra 1682, *Strandvejen før og nu*, bd. 1, s. 276 ff.
2. Om firmaet Moses & Søn G. Melchior, se Per Boje: 'Jøder i dansk erhvervsliv', i: *Indenfor murene. Jødisk liv i Danmark 1684-1984*, s. 268: 'Firmaet blev grundlagt i 1796 af en fra Hamborg indvandret jøde og forblev som Ruben Henriques jun. i slægtens eje. Det var internationalt i sin orientering; der handlede bl.a. med vestindiske varer, og i 1853 oprettedes endog en filial i Australien'.
3. FBM-arkiv, bestyrelsesprotokol af 1934/35, referat af bestyrelsesmøde, punkt 12: 'Dir. Andrup meddelte, at som Følge af Frk. Louise Melchior's Død vil det ved Testamente i 1884 til Mus. bestemte Portræt af Etatsraad Moritz Melchior nu blive afgivet. Ifølge Frk. M's Testamente skal Mus. derhos arve Fru Jerichau Baumans Portræt af H.C. Andersen og endelig har Boet som Gave sendt forskellige Albummer med Fotografier af danske Kunstnere og Privatpersoner'. Direktør Otto Andrup var interesseret i tidlig dansk fotografi og var i 1920'erne og 1930'erne med til at opbygge Frederiks-borgmuseets store historiske fotosamling, Thage, 2000, s.97.
4. I størrelsen 13 x 18, næsten alle stereoskopoptagelser, hvor pladen har ca. samme størrelse.
5. Anslået er der ca. 500 optagelser, dog ikke alle optagelser af Louise Melchior.
6. Der findes ingen 'Albummer' i den gamle fotosamling, der tilhører Louise Melchior; fotoæskerne er imidlertid nydeligt forarbejdede og har muligvis kunnet forveksles af en ikke fotokyndig med små fotoalbummer.
7. Brev fra Louise Melchior til professor Karl Larsen, Det Kongelige Bibliotek, Håndskriftsafdelingen, 190 NKS4630, 4o, 1, 1901.
8. Wullschlager, Jackie: *Hans Christian Andersen. The Life of a Storyteller*, London, Penguin, Knopf, 2000.
9. Reumert, Elith: *H.C. Andersen og det Melchiorske Hjem*, Kbh., 1924, s. 23.
10. Woldbye, Vibeke: 'Kunstmæcener', i: *Dansk Jødisk Kunst*. (red. af M. Gelfer-Jørgensen), Kbh, 1999, s. 518.
11. Først med Grundloven af 1849 fik de danske jøder fuldt ud juridisk, politisk og religiøs ligestilling, men allerede i 1814 udfærdigedes en anordning og et reglement for den jødiske menighed, der gav dem ligestilling efter kronprins Frederiks (Frederik VI) ønske.
12. Louise Melchior's yngre bror, Carl Melchior, var officielt bygherren, ifølge datidens skik og brug behøvede de to ugifte søstre en mand til at tage sig af det officielle og det praktiske.
13. Madsen, Karl: *Thorvald Bindeshøll*, Kbh., Fischers Forlag (udgivet af Det Danske Kunstindustrimuseum), 1943, s. 67.
14. Se om 'Dyrehavesagen', i: *Naturfredningssagens historie i Danmark*, Küllsgaard Madsen, Fl., Odense, Odense Universitetsforlag, 1979, s. 44-53.
15. Marin Louis: 'Zu einer Theorie des Lesens in den bildenden Künsten: Poussins Arkadische Hirten', i: *Der Betrachter ist im Bild. Kunstwissenschaft und Rezeptionsästhetik*, Köln, 1984, ss. 110-136, her fra s. 117.
16. Jf. samtale med Carl Melchior og brev fra samme til forfatteren af 2. marts 2002.
17. I Danmark blev *Kunstsolen for Kvinder* på Kunstakademiet oprettet i 1888, hvilket skete mod de mandlige kollegers vilje. Ville kvinder uddanne sig måtte de tage privatundervisning eller vedblive med at udøve deres kunst i det private rum.
18. I The Royal Archives på Windsor Castle samt i Frederiksborgmuseets gamle fotosamling findes der albummer med fotografiske collager og tegninger udført af den daværende britiske kronprinsesse, den danskfødte prinsesse Alexandra (1844-1925), albummerne påbegyndtes

I 1860'erne. Lignende albummer udført af britiske kvinder kendes fra The Victoria and Albert Museum, London.

19. Rosenblum, Naomi: *A History of Women Photographers*, Paris & London, Abbeville Press Publishers, 1994, s.164.
Rosenblum nævner her, at Cunningham ikke er medtaget i de væsentligste amerikanske fotohistorier helt op i 1970'erne som repræsentant for den yderst indflydelsesrige vestkystskole 'f/64'. I *Women's Camera Work*, s. 30, fremhæver Judith Davidov det netværk af kvindelige fotografer, der opstod i 1920'erne og 1930'ernes amerikanske fotografi, hvor Cunningham dannede en form for 'decenter'. Om maleren Georgia O'Keefe se f.eks. interview med Barbera Buhler Lynes, 'O'Keefe er mere end sex', i: *Dagbladet Politiken*, 12. febr. 2002, samt i: Malcolm Janet: *Diana & Nikon*, s. 3-4.
20. Possing, Birgitte: *Viljens styrke*, 2 bd., Kbh. Gyldendal, 1992, bd. I, s. 290. Nathalie Zahle grundlagde sit skolekompleks for kvindelig lærerindeuddannelse i centrum af København i 1852.
21. Heckscher, Albert et al: *Stamtavlen Melchior*, Kbh. 1920, samt Martin-Meyer, Povl: *Moses & Søn G. Melchior. 1761-1961*, Kbh., 1961.
22. Rolighed lå på Gammel Kalkbrænderivej på Østerbro. Moritz G. Melchior købte ejendommen i 1857 og lod det senere ombygge i den såkaldte 'Rosenborg-stil' i 1870. I huset havde tidligere boet generalinde Louise Hegermann-Lindenchrone, der her holdt litterær salon. Huset blev revet ned i 1898.
23. Reumert, Elith: *H.C. Andersen og det Melchiorske Hjem*, Kbh., 1924, s. 9.
24. Woldbye, Vibeke: 'Jødiske kunstmæcener i Danmark', i: *Dansk jødisk kunst*, Kbh., Rhodos, 1999, s. 515-541.
25. Upublicerede breve til og fra Louise Melchior, Det Kongelige Bibliotek, Håndskriftssamlingen, Louise Melchior til professor Karl Larsen, NKS 4630, 4o, 1 (1901).
26. Objektiv nr. 57, s.1-12.
27. Ochsner, Bjørn: *Fotografier af H.C. Andersen*, H.C. Andersens Hus, Odense 1957, s. 80-81 samt Poulsen, Henrik: *Det rette udseende*, Kbh., Reitzels Forlag, 1996, s. 148.
28. Louise Melchior var medlem af Dansk Fotografisk Forening, ligesom onklen I.B. Melchior. Som amatør har hun skulle anbefales af én eller flere fotografer, og onklen må have været én af dem, der medvirkede til, at niecen blev optaget i foreningen.
Den fotograf, der officielt anbefalede hende var, ifølge *Beretninger fra Dansk Fotografisk Tidsskrift*, marts 1890, kongelig hoffotograf Jens Petersen (1829-1905). I begyndelsen stod hun som 'Indenbys Medlem', men efter 1899, hvor foreningens vedtægter ændredes, opførtes hun som 'Extraordinært Medlem', det vil sige, hun tilhørte gruppen for fotografmedhjælpere eller amatører. Med det nye reglements indførelse skærpedes separationen for amatører og professionelle fotografer, se *Beretninger fra Dansk Fotografisk Forening 1879-1901*, Kbh., 1901. ●

Litteraturhenvisning publiceres i 2 del.

BOG & UDSKILLINGSOMTALE

Flemming Berendt

Jørgen Larsen: Fra det gamle København I. & 2. del. Format: 26x20 cm indbundet. 1. del 159 sider, 2. del 144 sider, s/h billeder. Kr. 229,- pr. bind. ISBN 87-11-2225-5. Forlag: Aschehoug 2004.

Staden København. Det hele begyndte som et lille fiskerleje ved Gammel Strand navngivet Absalonstaden. Området udviklede sig gennem århundreder til rigets hovedstad. I et 'flyveblad fra 1774 læser man: *Forleden Torsdag var ved Gammel Strand ikke Slagsmaal en hel Dag, og man hørte ikke et Skældsord en halv Time.*

Gammeltorv og Caritas-springvandet med Skt. Petri Kirke i 1860'erne

Historikeren Jørgen Larsen er i 2 bindsværket vor cicerone i det gamle Kjøbenhavn. Forfatteren har valgt at beskrive byens seværdigheder i små historiske indslag. Når handelen skulle begynde på det gamle kvægtorv, hvor Rådhuspladsen ligger i dag – startede det med, at vægteren slog på sin stortromme. Heraf kommer, at den lille gade ved Vesterport bærer navnet Trommesalen. Vi får også at vide, at Nikolaj Kirke indtil 1795 var byens største katedral næst efter Frue Kirke. Den har tillige været både brandstation og hovedbibliotek.

Jørgen Larsen fortæller også, at Hyskenstræde (det gamle ord for lokum) engang hed Skidenstræde, og det ikke uden grund. Her løb en åben kloak, som modtog spildevand fra gårdene, iblandet enhver form for affald. Langsomt banede den stinkende strøm sig vej ned til stranden – om sommeren var stanken ulidelig. Andre dele af hovedstaden var forbeholdt de mere prominente københavnere.

Fra 1700-tallet var det fine kvarter omkring Frederiksstaden og Amalienborg, hvor den berømte arkitekt Ni-

colai Eigtved kom til at præge bydelen. Bredgade var stedet, hvor man 'luftede' sine børn på vej ud til Esplanaden – her kunne man møde mangen en standsperson. De to bøger indeholder nærværdig 200 enkeltskildringer, korte men alligevel indholdsrige og inspirerende.

Bogtrykkeriet Narayana Press har sørget for de gode fotografiske gengivelser i brun tone. En handig og underholdende bog om forrige tider, der animerer til yderligere studier af det gamle København. ●

Jacob Ludvigsen: Danskernes egen Historie. Hverdagsliv i det 20. århundrede. Format: 27x20 heftet. 240 sider illustreret i s/h og farve. Kr. Forlag: Substanz 2005.

Sigfred Løvstads fotoforretning i Herning

Journalisten Jacob Ludvigsen har stået for tekst og utallige illustrationer om hverdagslivet i Danmark fra bondesamfundets forvandling til industrisamfund. Med stor viden og fortælleglæde bliver læseren konfronteret med alverdens brugsgenstande. Genkendelige ting og sager, som enten vi selv eller vore forældre gjorde brug af. Bogens mange billeder, ofte med prisangivelser, får minderne til at dukke op - en genkendelsens glæde. Tiden har længe været moden til at skue bagud; hvordan var det i gamle dage? Matador, Bryggeren og Krøniken har været med til at fremme interessen, ikke blot for de store politiske- eller sociale omvæltninger, men også de mange små hverdagsbegivenheder og produkter, som er blevet markedsført. Nostalgi er at fortabe sig i fortiden. Industrialiseringen og den stigende købekraft gør det muligt at anskaffe sig næsten hvad som helst. Et køleskab, en radio eller blot en cykel var engang vild luksus. Den inspirerende bog er ikke blot lystlæsning, den er også et fornøjeligt opslagsværk omkring kaffebordet, når samtalen går i stå, fordi man ikke kan huske, hvornår en ting brugsting blev markedsført og hvad den kostede i kroner og øre. Bogen er tillige et fint bidrag til

DVD'erne 'Danskernes egen historie', som løbende vil blive omtalt i Objektiv. ●

Syngepigerne og en god cigar styrker tanken sagde statsminister Th. Stauning i en annonce for Brdr. Svenssons Tobaksfabrik

Historiske fotografier på Diamanten

I anledning af Det Nationale Fotomuseums 10-års jubilæum har man sammensat en udstilling: Short Stories, hvilket på vort modersmål betyder 'Korte historier'.

Det Nationale Fotomuseum har valgt at præsentere et udsnit af den enorme samling fotografier, som gennem tiderne er blevet indsamlet, doneret og købt.

Fhv.førstebibliotekar Bjørn Ochsners tæft for indsamling og køb af gamle fotografier fylder meget i denne sammenhæng. Man har valgt en kronologisk ophængning som afspejler hvert andet år i perioden fra 1839 frem til i dag. De ældste billeder har vi set før, men et gensyn er kun glædeligt

Nyd de flotte billeder fra mellemøsten

Billederne af kendte personer vil altid være et trækplaster: Fotografiet af kronprins Frederik VIII fra 1863, som blev forevigt af Lewis Carroll, forfatteren til Alice i Eventyrland. Den store portrætfotograf for kendte personer, Yousuf Karsh, er ligeledes repræsenteret. En lysets mester, men også en stereotyp af slagsen. Den amerikanske fotograf, Walker Evans, fremragende og afslørende billedreportager fra 1940'erne er billeddokumentation af høj karat. En række fremragende skildringer af fremmede folks naturbaserede levevis gør fotomediet til en kunstart.

Manglende informationer fra Det Nationale Fotomuseum gør, at vi først på dette tidspunkt kan omtale udstillingen!

Dansk for de 'indfødte'

Hans Elfelt Bonnesen

For os fotomennesker er det en standende diskussion, om den linsesamling som findes forrest på et kamera, hedder et objektiv eller en optik. For at komme problemet på nærmere må vi ty til fremmedordbogen af 1999. På side 433 har ordet 'objektiv' blandt tre forskellige betydninger først og fremmest betydningen 'den linse i et optisk instrument, der vender mod genstanden' (objektet).

På side 442 meddeler man, at 'optik', først og fremmest er betegnelsen for 'læren om lysets egenskaber'. På andenpladsen mener man dog, at det også kan betyde et linsesystem i et kamera, en kikkert eller mikroskop. På grundlag af denne vakkelvorne stillingtagen har ordet optik sneget sig ind i almindelig sprogbrug. En sætning som f.eks.: 'set i min optik...', forekommer ikke sjældent. Personlig ville jeg nok aldrig bruge ordet optik om et objektiv, og sagen minder mig i øvrigt om min rekruttid, hvor jeg hundrede gange om aftenen skulle skrive: 'Mit gevær er ingen bøsse'.

En sommerhilsen fra Samsø. ●

Børge Bay: Bay, redaktion: Jens Hjorth Hansen og Bent Kjærsgaard. Format: 24x17 cm heftet. 48 sider illustreret s/h og farve. Kr. 119,50 + porto.

ISBN 87-88481-38-7. Udgivet af Dragsholm Lokalhistoriske Forening 2006. Tlf.: 5968 6870, E-Post jehh@odsherred.dk. Giro: 153-3983.

Fotograf Søren Bay-Hansen (1879-1970) var ældste søn af én af pionererne i forbindelse med Lammefjordens kultivering og opdyrkning i slutningen af 1800-tallet. Efter 6 måneders læretid hos fotograf Anton Nielsen på Samsø etablerede Søren Bay sig i 1899 i Asnæs. Først på loftet i Storegade 23 og fra 1905 i sit nybyggede hus Solbakken på Storegade 50 A. I 1944 overlod han forretningen til sin datter Synnøve, men fortsatte med at fotografere helt frem til 1968.

Louis Moes tegning af Bay, 1914

Det lille biografiske skrift beskriver Søren Bay som en

person, der har betydet meget for Odsherreds og Drags-
holm Kommunes lokale historie. Med sine fotografier
og levende billeder har han skildret det lokale samfund
og egnens udvikling fra begyndelsen af det 20. århun-
rede. Især den uddøende bondekultur har han gennem
næsten 70 år forsøgt at fastholde med det fotografiske
medie. Brorsønnen Børge Bay, født i 1922, tegner et
fint portræt baseret på Bays egne efterladte erindringer
og beskrivelser fra de nærmeste familiemedlemmer og
venner. En perlerække af billeder omkring Søren Bays
virke, ikke mindst hans fine malerier af egnen. Maler-
kunsten mestrede han også. Det er en fryd at læse en
'lille' biografi om en stor mand, hvis hjerte bankede for
sin hjemegn. ●

Bay i mørkekammeret omkring 1910-1915

120 fotografer portrætterer en dag i Danmark. Format: 27x23,5 heftet. 159 sider illustreret s/h og farve. Kr. 199,- Ved et abonnement på Illustreret Tidende fremsendes bogen gratis. ISBN 87-7248-557-4. Forlag: Palle Fogtdal 2006.

*Strøget i København kl. 15:13.
Foto: Jacob Ehrbahn/Politiken*

Torsdag den 18. august 2005 blev hele Danmark fast-
holdt fotografisk i et hug. Palle Fogtdal havde i samar-
bejde med Fotografisk Center og dagbladet Politiken
udskrevet en konkurrence for professionelle fotografer,
hvor opgaven lød på, at de mere end 300 tilmeldte foto-
grafer skulle dokumentere Danmark incl. Færøerne og

Grønland på ét døgn. Det blev til 2.237 billeder – heraf
mange af høj karat. Billederne overgives senere til Det
kgl. Bibliotek.

En del af fotografierne har været ophængt i Fotografisk
Center på Gammel Strand. En jury havde udvalgt 102
billeder som de bedste. Palle Fogtdal havde tillige
valgt, at det også skulle være en fotokonkurrence, med
en præmie på kr. 50.000, som fotograf Tine Harden
vandt.

Forlaget Fogtdal havde tillige sikret sig retten til at ud-
give en bog med et udvalg af fotografierne, som doku-
menterede hvorledes befolkningen fik dagen den 18.
august til at forløbe. Endnu engang har Palle Fogtdal
bevist sin store kærlighed til billedmediet, hvad det be-
tyder for os alle, ikke mindst som erindring for den tid,
der om ét sekund er borte. Det ville være halsløs ger-
ning at beskrive de mange fremragende 'skud' fra hof-
ten. Der er lige så mange forskellige opfattelser af mo-
tiv og indhold, som der er beskuerne. Køb bogen til en
overkommelig pris og glæd dig over indholdet. Foto-
graferer man selv, er der rigelig inspiration til fordybel-
se, fornøjelse og forargelse, men således er vi danskere
– på godt og ondt. Tak til Palle Fogtdal for endnu en
sponsorering – vi glæder os i Billedgruppen til næste
gang, du griber tegnebogen. ●

Søren Koustrup (medlem af DFS). Galatheas forunderlige rejse Jorden rundt i 1845-47. Format 23,5x16cm indbundet 328 sider illustreret s/h og farve. Kr. 349,-. Forlag Lindhardt og Ringhof A/S, 2006. ISBN 10: 87-614-0449-7.

I Objektivs sidste nummer kunne man læse en beret-
ning af Søren Koustrup om den første Galathea-
ekspedition i 1845-1848. Som tipoldebarn af I'tegner,
Christian Thornam har Koustrup eftersøgt daguerreoty-
pier, som evt. er blevet 'aftaget' med det daguerreotypi-
kamera som vi ved har være ombord på Galathea. Man
har hidtil ikke lokaliseret apparatet eller 'aftagne' bille-
der. Man håber stadig at få et gennembrud i eftersøg-
ningen.

Søren Koustrups beretning i romanform bygger på de
26 måneders rejse med 221 deltagere på verdenshave-
ne. Glemte dag- og logbøger samt private breve og of-
ficielle beretninger giver et detaljeret billede af livet om
bord og på land. Mange fine illustrationer, gamle stik
og akvareller er flot gengivet. Bogen er livlig og spæn-
dende fortalt. Dramatiske indslag, pinlige episoder og
sørgelige beretninger krydrer den til tider farlige ekspe-
dition. I oktober 1845 læser man følgende: *Vi skal nu i
omtrent tre måneder ikke betræde land. Hav og luft er
det eneste, øjet vil møde. Der hører unægtelig lidt mod
til at gøre sig fortrolig med at skulle være sig selv nok
så længe.*

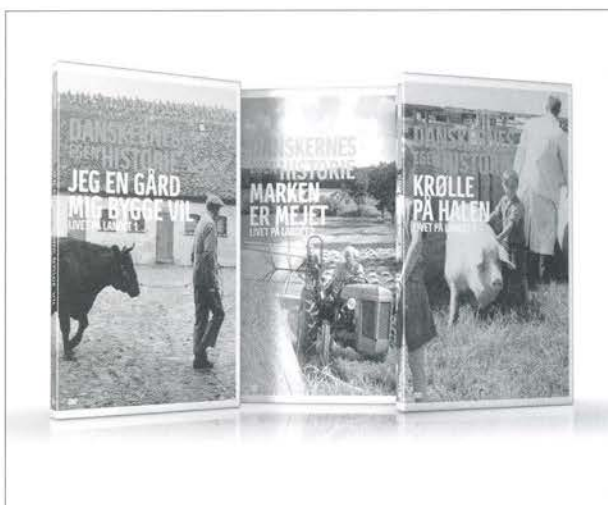
I 1847 hedder det: *Fra det rene skidt til de smukkeste
brune øjne. Bille bliver stadig mere interesseret i den
feminine udgave af Homo Sapiens...*

God læsning. ●

Danskernes egen Historie I-III (Jeg en gård mig bygge vil, Marken er mejet, og Krølle på halen). Produceret af Substanz 2006. DVD, varighed ca. 100 minutter pr. stk. Kr. 219,95 pr. stk. Forhandles af boghandlere og større supermarkeder

I tre afsnit fortælles i levende billeder dansk landbrugs udvikling gennem 100 år. Hverdagslivet på gården, i husmandsforeningen og det lokale samfund. Det hele er krydret med personlige historier om de mange ændringer og udfordringer gennem tiderne. De mange nostalgiske film er den hidtil største præsentation af livet på landet i levende optagelser. Filmoptagelserne er hentet fra landets historiske arkiver og grundlaget for de mange indslag, som vor generation vil se med forbavselse. Afsnittene med de jyske heste, den røde ko og de mange kyllinger afslutter III del som en lille krølle på halen. Er man landbo vil man fryde sig, som bybo undre sig, men oplevelsen af fortidens slid og slæb skaber dyb beundring. Serien er lige til 5 *****. ●

Dinteman-figur

Dintemann-figur

Skide godt Egon!

Olsen Banden på udstilling i Herning

6. oktober 2006 - 25. februar 2007

Foto: Keld Nielsen, ProLight Reklame.

Nordisk Films Kompagni fejrer sit 100-års jubilæum på Danmarks Fotomuseum i Herning

Danmarks Fotomuseum i Herning modtog i 2003 en donation af historisk filmudstyr, bl.a. filmkameraer og rekvisitter, anvendt ved indspilning af de 14 Olsen Banden film. Udstillingen er opbygget i 2 afsnit: 1. Kjeld og Yvones stue opstillet som i filmene, med rekvisitter, lamper og kameraer. 2. En nutidig Nordisk Film produktion, for de yngste dekoration og regi fra TV-udsendelsen Snurre Snups Søndagsklub.

Det historiske filmselskab

Den 6. november 1906 blev Nordisk Film Kompagni etableret af filmfotograf Ole Olsen (1863-1943), som havde erhvervet et mindre kolonihaveanlæg på Mosedalsvej i Valby. Her blev Danmarks første filmstudio opført til brug for optagelser af levende billeder. Der er blevet produceret film helt frem til i dag af det nuværende selskab Nordisk Film Produktion, verdens længst eksisterende filmselskab. Selskabet ejes af Egmont-koncernen og spiller en fremtrædende rolle i det danske mediebillede.

Allerede i 1907 eksporteredes film til udlandet, bl.a. den berømte Løvejagten på Elleore, som resulterede i, at daværende justitsminister Alberti fratog Ole Olsen hans biografbevilling, fordi han havde omgået myndighedernes forbud mod at filme

nedskydningen af to importerede affældige løver fra Hamborg Zoo. Filmen blev en succes og solgtes i flere hundrede kopier herhjemme og i udlandet.

Med Løvejagten var Nordisk Films Kompagni for alvor brudt igennem internationalt. I de følgende år udviklede selskabet sig i rivende hast. Studierne i Valby fik flere og større faciliteter, bl.a. lukkede atelier, opført i glas, så man kunne udnytte sollyset. Alene i årene 1907-1910 produceredes over 560 film. De var af få minutters varighed med enkle og ofte dramatiske handlinger. I Nordisk Films Kompagnis storhedstid, der strakte sig over årene 1911-1916 udviklede selskabet sig til et af verdens største med ca. 1.700 ansatte.

Ole Olsen var blevet 'filmkonge' ikke alene på grund af hans sans for forretning, men også fordi han tidligt indså nødvendigheden af en kvalificeret og talentfuld stab af medarbejdere. Firmaet blev kendt undet det berømte varemærke fra ca. 1909: Isbjørnen på den runde jordklode.

Filmene blev optaget på 35mm dobbelt perforeret film. I begyndelsen brugte man s/h film. Det var først i slutningen 1950'erne, at man her i Danmark gik over til farvefilm. Den første farvefilm var Kispus fra 1956 instrueret af Erik Balling. Den første tonefilm var Præsten i Vejlbj fra 1931.

Erik Balling

Erik Balling blev i 1957 udnævnt til direktør i Nordisk Films Kompagni med ansvar for produktionen. Han fortsatte rækken af publikumssucceser med bl.a. filmene i serien Poeten og Lillemor og Den kære familie. I midten af 1960'erne indledte Erik Balling et manuskriptsamarbejde med filmarkitekt og specialeffektmand Henning Bahs, det skulle vise sig at være uhyre frugtbart. De stod gennem 15 år for dansk films største succeser. Først kom de to agentfarcer 'Slå først 'Frede' og 'Slap af Frede'.

I slutningen af 1960'erne skabte Balling og Bahs, hvad der skulle blive dansk films absolut populæreste filmserie Olsen Bande filmene.

Olsen Banden

En serie af danske film om Egon Olsen, Benny Frandsen og Kjeld Jensen. Det temperamentsfulde forbrydergeni Egon Olsen er bandens leder, og det er ham, der står for de ofte fantasifulde planer, hvor remedierne f.eks. kan være en Tuborg, 100 balloner og en piberenser. Filmene er stort set bygget op efter samme formel. De starter med, at Egon kommer ud af fængslet, hvorefter han fremlægger sin nye plan for de andre, mens de nyder en kold øl. Planen skal gøre banden til millionærer. Bandens modstandere er politiet, samfundets top og økonomiske forbrydere. Egon sidder ofte i fængsel med advokater og andre højtstående samfundsborgere, han har brug for til at skabe sine geniale planer. Filmene slutter i alle tilfælde med, at Egon havner i fængsel igen. Banden udviste stadig større teknisk opfindsomhed, men kunne aldrig drømme om at bruge vold. Olsen Bande-filmenes specielle blanding af folkekomedie, socialrealisme (bandens planer gennemgås altid i Kjelds lejlighed i Valbys arbejderkvarter) og kriminalhistorie har gjort dem til de mest elskede danske film nogensinde.

Kulissen

Stuen i Kjeld og Yvones lejlighed er bygget op som et filmstudie og genskabt i samme stil som i filmene. Opbygningen af kulissen er sket i tæt samarbejde med Magnus Magnusson som har været rekvisitør på alle filmene. Hvis man ser nøje efter i filmene, kan man se, at der ikke er 2 stuer, der er ens opbygget. Vægge, møbler, gardiner og pynt veksler fra gang til gang.

Læg specielt mærke på udstillingen til Yvonne og Egon Olsens originale kostume som hænger på væggen til højre. På spisebordet kan man se de originale hatte tilhørende Egon, Benny og Kjeld. Ligeledes er der pakken med Egons plan fra fængslet. På gulvet kan ses Kjelds taske, hvori banden medbragte alle remedierne til kuppene. Kameraer, lamper m.m. er udstyr, som er blevet brugt i forbindelse med filmoptagelserne hos Nordisk Film.

Stillfotograf Rolf Konow

Rolf Konow har været fotograf på 9 af Olsen Bande-filmene. Der blev fotograferet på diasfilm til brug for reklamer, tryksager m.v. for filmene. De udstillede fotografier viser også situationer bag kameraet og instruktion af skuespillerne.

Snurre Snups Søndagsklub

Der vises en kulisse, der stammer fra TV-udsendelsen Snurre Snups Søndagsklub, produceret af Nordisk Film for TV2.

Udsendelsen har været vist gennem 11 år (1996-2006) med i alt 418 programmer. Bubber har været vært gennem alle årene. I Snurre Snups Søndagsklub har over 600 kunstnere opført mere end 800 sange. Der har været vist ca. 1000 tegnefilm. Mere end 6.200 gæster har set programmet, og 30.000 børn har som publikum besøgt studiet

Film og præmieredatoer:

Olsen Banden: 11. oktober 1968
Olsen Banden på spanden: 3. oktober 1969
Olsen Banden i Jylland: 8. oktober 1971
Olsen Bandens store kup: 6. oktober 1972
Olsen Banden går amok: 5. oktober 1973
Olsen Bandens sidste bedrifter: 4. oktober 1974
Olsen Banden på sporet: 26. september 1975
Olsen Banden ser rødt: 1. oktober 1976
Olsen Banden deruda: 30. september 1977
Olsen Banden går i krig: 6. oktober 1978
Olsen Banden overgiver sig aldrig: 26. december 1979
Olsen Bandens flugt over plankeværket: 16. oktober 1981
Olsen Banden over alle bjerge: 26. december 1981
Olsen Bandens sidste stik: 18. december 1998

Det kendte Olsen Bande tema er skrevet af Bent Fabricius-Bjerre og spillet af Papa Bues Viking Jazzband.

Udstillingen er støttet af: Nordisk Film Fonden, Herning Kommune, Tuborgfondet, Det Danske Filminstitut og Danmarks Fotomuseums Venner. ●

*

Fotoudstillinger på Danmarks

Fotomuseum

3. juni - 17. september

'Fandens....' Fotografier af mælkebøttens frøstand. Fotograf Tina Søiland

7. oktober - 25. februar 2007

'Skide godt Egon!' Særudstilling om Olsen Bande-filmene i anledning af Nordisk Films 100-års jubilæum

Åbningstider

Tirsdag - søndag kl. 12:00 - 16:30

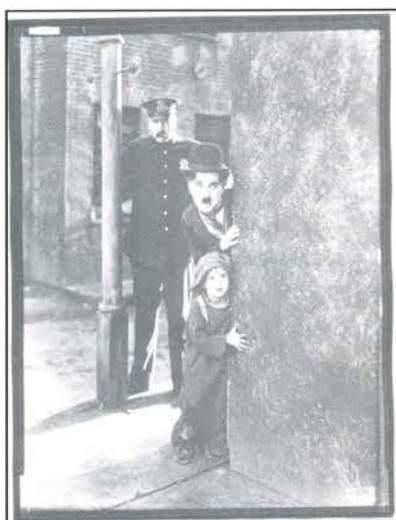
Yderligere informationer på www.fotomuseum.dk

DREJ & SE - Film

**Filmstills på Louisiana
Museet for Moderne Kunst i Humlebæk**

13. oktober 2006 - 21. januar 2007

Charlie Chaplin

Stjernes kud 100 års filmbilleder

Dette er titlen på årets filmhistoriske tiltag i et samarbejde med Den Danske Filmskole og Det Danske Filminstitut, som længe har ønske at præsentere et udvalg af deres enorme samling på ca. 2,3 millioner filmbilleder. Udstillingen er opbygget af filmstills i forskellige formater og præsentationsformer. Filmhistorie er samtidig kultur- og mentalitetshistorie.

I det tyvende århundrede er filmmediet blevet en altomfattende budbringer af vor identitetshistorie på både godt og ondt. Billedpåvirkningen i vor dagligdag er så overvældende, at man roligt kan tale om noget fælles!

Filmstills er de, ofte stærke suggererende billeder, som møder os i biografernes udhængsskabe og lobbyer, og i dag ikke mindst fra avisen, gratis som

betalt. Sammen med anmeldelserne skal de drage publikum mod ønsket om at overvære filmfremvisningen.

Det er de 'skud', der for eftertiden er kommet til at stå som selve indbegrebet af en bestemt film. De rummer ikke bare lukkertidens frosne øjeblik, men

Pelle Erobreren

essensen af et forløb; hele den stemning og betydning, der ellers udspilles over tid i filmens fortælling.

I 1950'erne og 60'erne mødte vort blik enorme sprøjtemalede kulørte billeder ophængt på biografens facader, som viste helt og heltinde i dramatiske situationer eller kærlige omfavnelser, en anden form for stills.

Museet for moderne kunst har overladt opbygningen af udstillingen til en udstillingsgruppe bestående af museumsinspektørerne Mette Marcus og Michael Juul Holm i samarbejde med lederen af Filminstitutets Billedarkiv Madeleine Schlawitz. I forbindelse med udstillingen udgives et nummer af Louisiana Revy på dansk og engelsk med internationale bidrag. Desuden vil der være artikler i Louisiana Magasin 22, som kan købes på udstillingen.

Orson Welles: Den store mand, 1941. Nicole Kidman: Dogville, 2003

Gérard Phillippe, Jeanne Valérie: Farlige forbindelser

Jeanne Moreau og Oskar Werner, samt Henri Serre: Jules og Jim, 1962

Billedgruppen

Mødedatoer

28/9-9/11 2006. 1/2-29/3 og 10. maj 2007

Mødedatoer

Torsdag 28. september

Vi har alle søgt efter det uopnåelige billede, nogle har været heldige, andre ikke. Men hvad enten du har været det ene eller det andet vil det glæde os andre at se **sommerens fund!**

Fotoskribenten Tage Poulsen, som tidligere har holdt foredrag i foreningen vil uddybe og fortælle om de piktorialistiske billeders historie og fremvise eksempler. Alle er velkommen!

Torsdag 9. november

Denne aften gælder det gamle **håndværksbilleder**, med situationer fra **det daglige arbejdsliv**. find dem frem i din samling og præsenter dem.

Andreas Trier Mørch vil fortælle om projekt med indsamling af billeder med motiver fra Dansk Vest-indien.

RETTELSE

Objektiv nr112, s.41.

Den glubske sætter-nisse havde spist de sidste 6 ord i artiklen **Imellem drøm og kundskab**: ordene skal være disse: **ikke et produkt af sin tid.** ●

Hvad er en fotografisk piktorialist?

Fhv. museumsinspektør for Frederiksborg Slots fotografiske portrætafdeling, Tove Thage, efterlyste i sidste nummer af Objektiv fotografier af danske amatør- og professionelle piktorialister fra perioden 1890'erne frem til 1920. Tove Thages indlæg i Objektiv har tilsyneladende givet gevinst på forskellig måde, og samtidig 'forvirring' omkring emnet – hvad forstås der ved begrebet piktorialist, (på engelsk pictorialist = 'malerisk') Hvad forstås man ved et piktorialistisk motiv? Hvilken type billeder er det Tove Thage søger til sit værk? Svaret er ikke enkelt og entydigt.

I udlandet havde man som nævnt dyrket genren i mere end 30 år. I Dansk Fotografisk Tidsskrift, Amatør-Fotografen (1912-1919) og Kamera-Kunst (1918-1922) havde man ligeledes gennem mange år diskuteret og analyseret begrebet, men først i 1931 stiftes Danske Kamera Piktorialister med redaktør og amatørfotograf H.B.J. Cramer som førende kraft.

Holmens Kirke og Københavns Fondsbørs

Piktorialisterne søgte bevidst efter motiver inspireret af malerkunstens bestræbelser på at romantisere et billede. Fotografiet skulle IKKE være dokumentation. Fotografiet skulle være fotografens (kunstnerens) personlige udtryk – et forsøg (!) på at formidle kunst. En af piktorialismens store mestre, franskmænden Robert Demachy, udtalte: Kunsten ligger ikke i selve motivet, men i den måde, det bliver præsenteret på.

Den piktoriale fotograf udnyttede kameraets tekniske muligheder, kombineret med brugen af forskellige kopiprocesser, gummitryk, pigment, bromolie m.fl. Genrebillederne kunne være en gammel hvidhåret m/k siddende i aften solen, borgerskabets smukke døtre med sytøj eller anden 'tidsfordriv', motiverne var ofte arrangerede i ubekymret ophøjet idyl og uden truende konflikter. Landskabsbillederne 'osede' af idyl trods omverdenens kolosale sociale uligheder.

De viste fotografiske motiver vil forhåbentlig være en brugbar rettesnor for, når man søger blandt sine gamle billeder, som forfatteren efterlyser. ●

P. Lundsten 1912

P. Lundsten 1912

P. Lundsten 1912

Sigvart Werner 1916

A..P. Weishaupt

Sigvart Werner 1912

Håndværksbilleder i visitkortformat

4 optagelser fra en dansk herregård
Samling: Andrew Daneman

'SAMPLERDILLEN'

Stor-Auktion hos Christie's

Høje priser!

Sjældent fotografika opnår stadig gode priser i London. Et lille udpluk af de mest interessante rariteter:

Suttons panoramkamera i meget fin stand opnåede en pris på **47.000 Euro**. Trækasse med buede glasplader (panoramamotiver) solgtes for **10.450 Euro**. Leica M6 electronic fra 1981 gik for **35.500 Euro**, en Leica M7 Titan nåede op på **32.500 Euro**. En Canon fra 1940 fik hammerslag ved **7.500 Euro**. Nikon F High Speed 1972 blev købt for **26.500 Euro**, og en Nikon F3 Nasa 250, skiftede ejer ved **29.500 Euro**. Hasselblad Ross HK-7 fra 1942 gik for **2.500 Euro**.

Et sjældent Doryu pistol-kamera fra 1955 blev 'skudt' af for **10.500 Euro**. Hvis man ganger med **7,5** får man beløbene i danske priser. ●

18 millioner kroner for et fotografi!

Den 14. februar 2006 kunne man hører en knappenål falde på gulvet i Sotheby's auktionslokaler i New York da et hammerslag indbragte den nette sum af 18 millioner danske kroner. Fotografiet (41x48 cm) som nåede den utrolig høje pris var Edward Steichens fotografi 'Dammen - Måneskin' fra 1904. Der i øvrigt kun tre af slagsen i denne verden. Sælgeren var ingen mindre end Metropolitan Museum of Art i New York.

Edward Steichen opdagede ved et tilfælde at han kunne 'blødgøre' sine billeder ved at hælde vand på linsen og ryste tanken under fremkaldelsen. Fotografiet 'The Pond - Moonlight' er optaget ved Coney Island i farver. Steichen var blandt de første som eksperimenterede med autochrome-teknikken.

Måneskinsbilledet er hermed det tredje fotografi i rækken af Steichen-billeder som hermed opnår ikon-status. Sigvart Werner kunne med lidt behændigt PR-arbejde måske opnå den samme kultstatus? ●

NOGET OM BROCHURER

Danmarks Fotomuseum efterlyser gamle brochurer, reklamer og tekniske beskrivelser af fotografika i enhver form. Gennemgå din samling af brochurer - har man dubletter, vil museet i Herning med stor glæde arkivere dem for dig.

Samtidig giver det mulighed for at hjælpe andre samlere med en kopi. Du kan også aflevere dem til redaktøren på en mødeaften. På forhånd tak! ●

NOGET OM FLERE MEDLEMMER

Drømmen om at komme ud af mørkekammeret er i dag blevet en realitet. Digital fotografering med tilhørende muligheder for at bearbejde sine billeder er en oplevelse som kun meget få kan undgå at blive grebet af.

En af fremskridtets bagsider er dog, at glæden ved at samle og studere de gamle fotografiapparater og teknikker er gledet i baggrunden. Resultatet er et langsomt faldende medlemstal af DFS. For at kunne udgive Objektiv på det niveau vi er nået frem til er man nød til at indfange en ny generation af unge mennesker som har lyst til at videreføre indsamlingen af ældre kameraer og fotografika.

Alle medlemmer af DFS opfordres til at reklamere for vort selskab, fremvise Objektiv og gøre opmærksom på de mange fornøjelige stunder man kan have ved at samle, studere og analysere fortidens fotografiske apparater og teknikker. Man bedes kontakte redaktionen, som vil sørge for orientering og prøvenummer til interesserede. Den bedste mulighed for at 'indfange' og hverve nye medlemmer er ude i marken. Held og lykke med at gøre en indsats.

Foto ingen fremtid uden fortid. ●

Announce:

Polaroid ProPalette 8000 inkl. 24x36 kamera.

Apparat til fremstilling af almindelige farvediapositive fra billedfiler. Produktinformation kan findes på Polaroids hjemmeside: www.polaroid.com Sælges for 3.500 kr. (nypris 70.000 kr.) Kan evt. indgå i bytてhandel. Henvendelse til Svend Erik Jeppesen, tlf. 8627 2124. ●

'DIT & DAT'

Foreningsmeddelser, anvisnings - og orienteringsnyt

GENERALFORSAMLING & LANDSMØDE 22. APRIL 2006

Referent: *Allan Bunton*

Valg af dirigent og referent

Dirigent blev Svend Frederiksen og referent Allan Bunton. Dirigenten konstaterede, at generalforsamlingen var indvars-let i Objektiv efter gældende regler.

Formandens beretning

Så sidder vi her igen, og der er gået et år mere i selskabets historie.

Medlemstallet er nogenlunde stabilt, omkring 300 betalende medlemmer. Desværre er der nogle, vi har måttet sige farvel til i året, der gik. Jeg vil her nævne Henning Thestrup Nielsen fra Kibæk, Lillian Bodnia fra Frederiksberg som hun sagde. Og ikke mindst Knud Nilesen her fra byen, som skaffede os disse lokaler, og sørgede for alt det praktiske ved landsmøderne.

Jeg vil herefter kort gennemgå, hvad der er sket i året, der gik:

Der er udsendt 3 numre af Objektiv hver på 64 sider, og det betyder, at jeg skal sige tak til alle de som har bidraget med indlæg til bladet. Der er altid brug for mere stof, og alle medlemmer er velkomne til at bidrage med indlæg.

Også en tak til annoncørerne, som bl.a. er med til at betale for at vi kan få farvesider i bladet.

Men den største tak går selvfølgelig til Flemming Berendt! Med sin utrættelige iver er det nu lykkedes ham at fremstille tidsskriftet Objektiv i 25 år. Ydermere er det nyeste nummer fremstillet helt uden brug af saks og papir. Den mand lærer hele tiden noget nyt. For at markere de 25 år vil jeg gerne på selskabets vegne overrække dig denne lille præsent, som du må nyde sammen med Gerda, der altid har støttet dig i dine opgaver.

Derudover har vi haft en række møder med forskelligt indhold:

I september var der et møde i København, hvor Klaus-Eckard Riess gennemgik Nikon-kameraets historie. Et par dage efter var der loppemarked og anvisningssalg i Århus.

I oktober gav Jens Mathiesen os svar på det store spørgsmål 'hvorfor samler vi', desværre havde han ikke

svaret på, hvordan vi lader være. Få dage efter var der loppemarked og anvisningssalg i København.

I november måtte vores planlagte foredragsholder desværre sige fra kort tid før mødet. Heldigvis sagde Mogens Wang ja til at springe ind med meget kort varsel. Det blev til en spændende historie om hans liv i fotobranchen.

I begyndelsen af december afholdtes i København det årlige juleanvisningssalg med en god stemning trods de trange pladsforhold.

Januarmødet i København var en historie om spionerier fortalt af Hans Elfeldt Bonnesen.

I februar fortalte Klaus-Eckard Riess om alle de nye kameraer, der blev præsenteret på photokino i 1956. Senere på måneden afholdtes loppemarked og skrotsalg i Silkeborg. Der har været nogle henvendelser om at flytte tilbage til Århus og bestyrelsen vil arbejde for, at det kan lade sig gøre.

Københavnsmødet i marts var igen med Klaus-Eckard Riess. Denne gang var historien om kamerafabrikkerne i Dresden. Vi har her fat i en udtømmelig kilde af gode historier.

Tak til alle de, som har bidraget med foredrag og husk, det kunne blive dig næste gang.

Til sidst vil jeg gerne sige tak til bestyrelsen. Alle har deres opgaver, som bliver udført til punkt og prikke, det er med til at gøre bestyrelsesarbejdet rart. En særlig tak til Kjeld for de år, du har været vores kontakt i Jylland. Jeg er glad for at du har overholdt reglen om at hvis man vil ud af bestyrelsen, skal man skaffe en ny til afløsning. Men det vender vi tilbage til senere.

Jeg vil gerne overrække dig en lille præsent med tak for din indsats.

Formandens beretning blev derefter godkendt af forsamlingen.

Kassererens beretning

I sin egenskab af fungerende kasserer gik Svann Hugo videre med regnskabsberetningen.

I regnskabet for 2005 er posten for medlemsmøder forøget, hvilket skyldes at selskabet har afholdt lokaleomkostninger, der ikke længere er støttet af kommunen. Desuden viste regnskabet et pænt beløb for annonceindtægter, men en tilbagegang for sponsorater samt en tilbagegang for renteindtægter, hvilket var forventet, da

dette beror på selskabets bankkon-tiomlægninger. Derudover var der intet uventet i det fremlagte regnskab, der trods alt udviste et pænt likvid resultat. Regnskabet blev godkendt af forsamlingen.

Budgetforslaget for året 2006 blev forelagt forsamlingen og gennemgået ligeledes af Svenn Hugo.

De budgetterede indtægter forventes at blive kr. 150.000 og udgifterne på kr. 131.000, således at det forventede resultat for 2006 bliver på kr. 19.000

Formanden afsluttede gennemgangen med at sige, at det store overskud, skyldes at der i 2006 udkommer 3 ordinære numre af Objektiv. Årets temanummer bliver som bekendt udskudt til næste år, hvor der vil udsendt et dobbelt temanummer.

Budgettet blev godkendt af forsamlingen.

Redaktørens orientering

Flemming Berendt indledte med en tak til forsamlingen for den overrakte gave. Samtidig udtrykte han en stor glæde ved at have haft mulighed for at arbejde med opgaven og at de 25 år var gået godt, ikke mindst set i lyset af den tekniske udvikling, der i dag har lettet arbejdet væsentligt.

Endvidere blev der rettet en varm tak til de mange støtter der har bidraget ikke mindst økonomisk, med fremstillingen af Objektiv. En særlig tak blev rettet til FB's kone Gerda, for hvem der blev opfordret til en applaus. Samtidig oplystes, at det store temanummer 'Fotografiens Historie – billedmagerne' vil udkomme som 2 temanumrenumre og blive indbundet som håndbog.

Afslutningsvis rettede FB en henvendelse til selskabets medlemsskare om, at kun ved hjælp af en stadig omtale fra medlemmerne selv kan selskabet styrkes og forøge sit medlemstal.

Herefter var der spørgsmål fra de fremmødte, blandt andet om der var mulighed for at sælge Objektiv gennem boghandelen. Hertil kunne FB oplyse at det vil-le i sagens natur skabe nogle skattemæssige problemer for selskabet, men ikke mindst spørgsmålet om honorering af billedmateriale, ophavsret etc.

Et andet medlem spurgte om tidsskriftet kunne fremstilles som PR nummer til eventuelle nye medlemmer. FB oplyste, at der altid fremstilles flere numre end der bruges af både ordinære numre og temanumre, så det er bare at henvende sig til redaktøren via E-Post eller pr. telefon.

Desuden var der et medlemsforslag om en hvervefolder til eksempelvis bibliotekerne. Redaktøren oplyste at en del biblioteker allerede abonnerer på Objektiv og at en egentlig folder er meget omkostningsbetonet i forhold til det, en sådan vil give igen.

Samtidig oplystes det, at der på selskabets hjemmeside har været et besøgstal på 2.194 uden at det gav nogen væsentlig medemstilgang. Redaktøren opfordrede endnu engang til at rekvirere gratisnumre af Objektiv og at omtale vort selskab ak-tivt.

Forsamlingen sluttede indlægget med en stor applaus til Gerda og Flemming.

Indkomne forslag

Hertil var intet fremkommet.

Valg til bestyrelsen

Allan Bunton var på valg og ønskede genvalg, Kjeld Jensen ønskede at fratræde.

AB blev valgt og tidligere bestyrelsesmedlem og kasserer Svend Erik Jeppesen blev indvalgt.

Valg af revisorer

Selskabets revisorer blev genvalgt.

Fastsættelse af kontingent

Bestyrelsen forslag om uændret kontingent blev godkendt.

Eventuelt

Under dette punkt var der adskillige der ønskede en nyrevideret medlemsliste.

Hertil kunne bestyrelsen oplyse, at der for nuværende er et arbejde i gang desangående, og at en sådan liste vil være alle medlemmer i hænde inden den nye sæsonstart i september 2006.

Endelig blev det oplyst, at i sidste nummer af Objektiv er der annonceret en mødedato som hedder **17. august, hvilket er en trykfejl, det skal være 17. september.**

Dirigenten Svend Frederiksen kunne herefter afslutte årets landsmøde i god ro og orden kl. 14.00.

Anvisningssalg

Bordene var fyldt op med fotografika i alle afskygninger. Hammerslagene, ført af Andreas Trier Mørch faldt taktfast, medens Svenn Hugo i rask tempo faldbød de gamle ting med en sikker handelmine. Mange bød på, og jublen var stor når en herlig vits fulgte med i købet. Da sidste hammerslag lød var omsætningen nået op på **kr.7.802,50** - et flot anvisningssalg afsluttedes med at ønske alle en god sommerferie. På gensyn næste år! ●

Mødereferat

Torsdag 16. marts

Den tyske kunst- og industriby Dresden havde en række førende kamerafabrikker som Klaus-Eckard Riess med sædvanlig grundighed beskrev. Det store fremmøde lyttede intenst til de mange, både personlige, og tekniske beskrivelser af såvel kolleger som kamerakonstruktioner der igennem den beskrevne periode blev sendt på ud på det europæiske marked. Det omfattende foredrag præsenteres i det nummer af Objektiv. Tak til Klaus-Eckard for denne store indsats. ●

Hauchs Physiske Cabinet

Det var en stor oplevelse at se hvorledes Hauchs enestående samling af 750 instrumenter nu bliver fremvist i en moderne og tidssvarende opstilling. På den baggrund vil bestyrelsen udarbejde en plan for hvorledes vi i foråret 2007 kan arrangere en heldagstur til Sorø og gense samlingen.

Nye medlemmer

Geir Bugge Søyland
Irmingergade 15, II. Th,
2100 København Ø.

Birger Kristiansen
Øhavevej 13,
5800 Nyborg.

Lisbeth Steensborg
Krogebjerg 50,
2720 Vanløse.

Poul Anker Nielsen
Birkevej 15,
4040 Jyllinge
Velkommen!

Lind Studio i næste nummer af Objt.

Anvisningssalgslisten til lørdag d. 22.04.06 kl.10.30-17 i Middelfart

Anvisningssalgseffekterne sælges som besat, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlaegger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskab vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Der, der afgiver bud for tredemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C. 2. sal, 1850 Frederiksberg C.
tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Rolleicord I, type 2			65
2	Fulda stereoforsats			160
3	Stereoforsats for Jloca Stereo Rapid			320
4	Adox 300 med 2 filmmagasiner			350
5	Stereobetrakter med 50 billeder			300
6	Mamiya søgerup til C-version			160
7	Dublex Super 120, stereokamera			2050
8	Yashica 44 to-øjet-spejlflekskamera			130
9	Soligor TM spejlflekskamera			100
10	Meopta Flexaret, to-øjet-spejlflekskamera			70
11	Minox Viewer-Cutter			110
12	Univex kamera, model AF			200
13	Rollei C 35 + Edixa 16			520
14	2 stk. defekte Robot med Luftvåbnets indgravering			380
15	Jena stereoforsats			700
16	Goerz foldekamera med kassetter og 2 optik			120
17	Leitz Universalsnekke 16464K med mellemring 16472			150
18	Leitz afstandsmåler			380
19	Spejlflekskamera i træ med messingoptik			2200
20	EXA 500 m/Tessar 2,8/50			100
21	Exakta Varex Ila m/Tessar 2,8/50			380
22	Exakta Varex Ila m/Biotar 2/58, søger m/lysmåler			460
23	Elbatflex VX1000 m/Domiplan 2,8/50			280
24	Kodak Retina Reflex III m/Xenar 2,8/50			130
25	Carl Zeiss Jena Biotar 2/10 cm			600
26	Rodenstock-Rotelar 4/100mm til Exakta			180
27	2 stk. Exakta Varex Ila, version 8 med optik			320
28	ExaktaVX1000 m/Primoplan 1,9/58 + EXA version4 m. optik			360
29	Leitz SOOKY focus-ring			150
30	Leitz OVAGO til 1:4/90, gevind til bajonet			150
31	Mec 16 SB, m. 3 filmkassetter og org. æske			500
32	Agfa Billy I, i original emballage			140
33	5 lysmalere, bl. a. Ikophot, Weston Master, Excelsior, alle fungerer			300
34	Leica IIIc no. 518314, m. Summitar 2,0/5cm. og Elmar 3,5/5cm.	1400		2600
35	Retina Reflex S, m. Xenar 2,8/50, Tele-Xenar 4/135 og Curtagon 4/28			600
36	Zeiss Ikon Contaflex Super, m. Tessar 2,8/50			150
37	Zeiss Ikon Baby Ikonta, m. Novar Anastigmat 4,5/5cm.			130
38	Zeiss Ikon Ikonta 522/24, m. Opton Tessar2,8/45 og BT			170
39	AgfaAmbiSiette, C-Solinar 2,8/50 og C-Ambinon 4/35, org. box m.m.			300
40	2 stk. 127-kameraer: Contessa Nettel Picolette + ICA			130
41	13x18 rejsekamera (træ), m. messing Rodenstock Bistigmat, + tilbeh.	900		1600
42	"Alt om Foto", komplet nr. 1-30			25
43	Dennis Laney: "Leica Collectors Guide"			200
44	Parker: "Rollei TLR, The history"			170
45	3 gamle småfilmkameraer			260
46	3 fotobøger, bl.a. Kamerakvalskade gennem 150 år			50
47	Samling af foto- og filmbøger			110
48	3 forskellige Zenit SLR kameraer			50

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	2 fotostativer			170
50	Samling af visitkortbilleder			60
51	Samling af visitkortbilleder			60
52	Zeiss Ikon Ikonta 521/16, m. Tessar 3,5/7,5cm samt BT			120
53	Icabelle 6x9, m. Tessar 4,5/10,5cm, Compur samt BT			130
54	Retina II, type 142, m. Xenon 2/5cm, Compur Rapid samt BT			300
55	Ihagee Duplex 9x12, m. Meyer Veraplan 4,5/135mm, Compur			90
56	Samling Nikon brochurer mv.			300
57	Minolta SR-1, m. Rokkor 2/53, Minolta SR-Meter-2 samt Taske			110
58	Kisselbach: "Bogen om Leica"			30
59	Contaflex I, m. Tessar 2,8/45mm			60
60	Leitz Rondinax 35 fremkaldertank i original æske			480
61	Exakta bælgdydstur m. Noflexar 3,5/105mm samt leica-gevind adapter			220
62	Stereoskop (Fangel?)			220
63	BOSCO-Photographie (ferrotypil lavet på Bosco-automat)			20
64	Daguerreotypi (ung kvinde)			500
65	Pentax Charge Pack samt Pentax Power Pack M			50
66	Pentax 645 uden optik og bagstykke			320
67	ARCA Swiss optisk bærnk-kamera, 9x12, uden optik			340
68	Polaroid Automatic 350 samt diverse Polaroid film-packs			110
69	No.3 Pocket Kodak Special m. Anastigmat 6,3/130 og Compur			160
70	Voigtlander Jubilar m. Voigtar samt Voigtlander Rollfilm m. Heliar			70
71	3 stk. Lysmalere: Sekonik Studio Deluxe, Horvex og Ikophot			90
72	Pentax ME (uden optik)			110
73	Diverse Hasselblad-dele i tvivlsomt stand			220
74	Zeiss Contina Ia (526/24) samt Contina Ila (527/24)			40
75	Zeiss Contina matic II samt Contina matic III, med defekte lukkere			20
76	Litteratur: "Exakta Varex Ila" - brugsanv. + "Exakta Ila" - manual	100		100
77	Litteratur: "Voigtlander Vito"-program + 2stk. Voigtil. samlermagasin	75		100
78	Litteratur: "Leica M4" - brugsanv. + Leitz totalkatalog 1968 + kat. 1998	150		÷
79	Kodak A/S dia-show (internet produkt) i orig. magasin	2000		+
80	Sony DSC F707 digitalkamera m. Zeiss Sonnar (nypris 14.000kr.)	3500	2000	
81	Rolleimagic, m. Xenar 3,5 + filter og BT	(pæn)		950
82	Minolta SR-7, m. Rokkor PF 1.4 og BT	(pæn)		70
83	Rolleiflex SL 35 (tyks / sort), m. Planar 1.8	(pæn)		300
84	Edixa-Mat-Kadett (sort), m. Iscolor 2.8			140
85	Edixa Prismaflex CdS, m. Makro Revuonon 3,5/28	B+		220
86	Minolta SRT100, m. Rokkor PF 2.0			40
87	Nikon ED optik: Nikkor 2,8/80-200mm i etui			800
88	Stereolup/mikroskop? (75x + 125x) i kasse (fin stand)			420
89	Agfa Billy I m. Igestar 8,8 og Kochmann Korelle 3x4 m. Vidar 4,5	B-C		140
90	Zeiss Contaflex Super (1959-63) m. Tessar 2,8/50, BT + brugsanv.			180
91	Freytag: "Das Contaflex Buch" samt 3 stk. Proxar nærlinser			100
92	Lumiere Eljy, m. Lypar Anastigmat 3,5 og BT			380
93	Stereo lysbilledprojektor, håndbygget af Erik Ferstling ca. 1990			380
94	X-tra lot: Div. Konica (benefice)			120
95	X-tra lot: Div. Konica (benefice)			260
96	X-tra lot: Stor samling "OBJEKTIV"			80

Anvisningssalgstjenesten til søndag, d. 17.09.06 i Aarhus

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 2. sal, 1850 Frederiksberg C.**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Zeiss Ikon Baby Box samt Box Tengor Baby			
2	Zeiss Ikon Ikonta, (#520)			
3	Voigtländer Vitoret, Vitoret L, Vitoret D samt Vitoret DR, (4 stk.)			
4	Voigtländer Vito CLR, m. Color-Skopar 2,8/50			
5	2 forskellige Voigtländer Vito CL samt 1stk. Vito C			
6	Voigtl. Vitomatic I samt Vitomatic II, begge m. Color-Skopar 2,8/50			
7	Voigtl. Vitomatic Ia samt Vitomatic IIa, begge m. Color-Skopar 2,8/50			
8	Voigtl. Vitomatic Ib samt Vitomatic IIb, begge m. Color-Skopar 2,8/50			
9	2 stk. Vito automatic samt 1 stk. Vito automatic I, m. Lanthar 2,8/50			
10	Voigtl. Dynamatic II, m. Color-Skopar 2,8/50			
11	Vito B samt Vito BL, begge m. Color-Skopar 3,5/50 og lysrammesøg.			
12	Vito B samt Vito BL, begge m. Color-Skopar 3,5/50 og lille søger			
13	2 stk. Vito II m. Color-Skopar 3,5/50 samt 1 stk. Vito m. Skopar 3,5/50			
14	Voigtländer Avus 9x12, m. Skopar 4,5/13,5			
15	Vito II og Vito IIa, begge m. Color-Skopar 3,5/50			
16	KonicaAutoreflex T, m. Hexanon 1,4/57, Hexanon 3,5/28, +vinkelsøg.			
17	Konica L			
18	Konica FT-1 motor, m. 1,4/50 samt Hexanon 3,5/200			
19	Konica FM m. 1,8/52, samt Konica Autoreflex A m. 1,8/52			
20	Polaroid Miniportrait model 40			
21	Schiansky stativ m/vendbar kameraplateau, semiproff.		50	
22	Agfa Silette Vario, m. Color Agnar 3,5/45 + orig. BT			
23	Orig. taske til Zeiss Ikon 6x6	A/B	100	
24	Minolta brugsanvisninger, (XG-2 + objektiver + flash)		50	
25	Orig. Exakta-brochure/manual (VX 1000 + objektivserie + specialtilb.)		100	
26	Polaroid 600SE, m. 5,6/75, 5,6/150, 2 søgere og 2 rullefilmsbagstkker			
27	Nikon EM, m. Nikkor E 1,8/50 samt Vivitar 4,5/75-260			
28	Lubitel " samt Lubitel 166 Universal			
29	Olympus Pen-EE samt Olympus Pen-EE-2			
30	Foto Sniper 4,5/300, komplet i metalkuffert			
31	Aires 35-IIIa, m. Coral 2,8/4,5cm.			
32	Agfa Isolette, Isolette bakelit, Isolette II samt Isolette III, (4 stk.)			
33	Contaflex II i orig. æske, m. BT samt div. filtre og forsatslinser			
34	Zeiss Ikon Ikonta 4,5x6 (#521), m. Tessar 3,5/75			
35	2 stk. stereobetragtere til stereokort			
36	Agfa Colorflex samt Agfa Flexilette			
37	Mamiya NC 1000S, m. Mamiya-sekor 3,5/80-200			
38	Mamiya-35, m. Sekor 2,8/5cm., samt Emi k 35			
39	Petri m. Orikkor 2,8/45, samt Canter Beauty 2,8/45			
40	Canon Demi EE28			
41	Canonet QL 19, samt Canon 110 ED 20			
42	Minolta SR1 m. SR-meter, samt Minolta SR7			
43	Canon Dial 35			
44	Agfa Karat bakelit, m. Jgestar 6,3/5,5cm.			
45	Agfa Karat 12, m. Xenar 2,8/50			
46	Zeiss Ikon Nettar 4,5x6 (#515)			
47	3 gamle projektorer, bl.a. Voigtländer Falux og Agfa Opticus			
48	3 forskellige Voigtländer Bessa, bl.a. målesøgerversion			

Anvisningssalglisten til søndag, d. 17.09.06 i Aarhus

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprævning. Den, der afgiver bud for tredjemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 1850 Frederiksberg C.**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	Gl. messingobjektiv			
50	Kodak Retina Ia, m. BT			
51	„Leica Fotografie“, 42 stk. diverse numre			
52	Samling Leica brochurer og kataloger			
53	Tidsskriftet "Kamera", samling 1955-1993, ca. 90stk., næsten komplet			
54	Kasse med div. kamerabrochurer og brugsanvisninger			
55	Kadlubeks Objektiv-Katalog			
56	Kadlubeks Kamera.katalog, 4. udgave			
57	Kodak Retina I BS, m. Xenar 2,8/45			
58	Kodak Retina Reflex III, m. Xenar 2,8/50			
59	"Pentax Photo Annual", (4 bind, 1980-87)			
60	"The Retina Way" + "A Space Panorama"			
61	Agfa Karat m. Igestar 6,3/5,5cm samt Agfa Isolette kamera			
62	Lidt Leica litteratur			
63	10 stk. div. ældre lysmålere			
64	10 stk. div. ældre lysmålere			
65	Altix, m. Meyer Trioplan 2,9/50 og BT			
66	Zeiss Ikon Nettar 515/2, m. Nettar Anastigmat 4,5/11			
67	Zeiss Ikon Bob 510/2, m. Nettar Anastigmat 7,7/10,5			
68	Minox 35ML, m. brugsanv.			
69	RE Auto Topcor 5,6/300 teleobj., samt Schneider Magnifier 10,5x			
70	Zeiss Ikon Nettar 516/2 samt Ikonta 523/16			
71	Div. Pentax-filtre			
72	2 stk. flashmetre (Calumet og Sekonic)			
73	Polaroid 800, m. Polaroid filtre og nærlinsesæt			
74	56 stk. visitkort i brevordner		150	
75	Sammenklappelig stereoskopbetragter i træ			
76	24 visitkortbilleder		75	
77	24 visitkortbilleder		75	
78	25 stereoskopbilleder		100	
79	26 cabinetbilleder		75	
80	25 stereoskopbilleder		100	
81	50 cabinetbilleder		150	
82	50 visitkortbilleder		150	
83	50 visitkortbilleder		150	
84				
85				
86				
87				
88				
89				
90				
91				
92				
93				
94				
95				
96				

Anvisningssalgslisten til lørdag, d. 28.10.06 i København

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 2. sal, 1850 Frederiksberg C.

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Voigtländer Vito II, m. Color Skopar 3,5/50 og tilbehørssko			
2	Miranda dx-3, m. Auto Miranda EC 1,8/50			
3	Zeiss Ikon Ikonta (520/2), m. Novar 6,3/10,5cm.			
4	Zenit 3M, m. Industar 3,5/50			
5	Nikon EM, m. Nikon 2,8/100 samt Nikon motor drive MD-E		500	
6	Zeiss Ikon Ikonflex II (851/16), m. Triotar 3,8/7,5cm. og taske			
7	Ricohflex Model VII, m. Ricoh Anastigmat 3,5/8cm. og BT			
8	Mini Minolta diaprojektor (5x5cm. dias)			
9	Voigtländer Vitoret, Vitoret L, Vitoret D og Vitoret DR, (4 stk.)			
10	Voigtländer Vito C, Vito CD og Vito CL, alle m. Lanthar 2,8/50			
11	Voigtländer Vito CL samt Vito CLR			
12	Gl. messingobjektiv			
13	Voigtl. Vitomatic I samt Vitomatic II, begge m. Color-Skopar 2,8/50			
14	Stereobetrakter til stereokort			
15	Voigtl.Vito B m. Color-Skopar3,5/50 + Vito BL m. Color-Skopar2,8/50			
16	Voigtl.Vito automatic samt Vito automatic I			
17	Voigtl.Vito B m. Color-Skopar3,5/50 + Vito automatic m Lanthar2,8/50			
18	Voigtl. Vitomatic Ia samt Vitomatic IIa, begge m. Color-Skopar 2,8/50			
19	Konica FT-1 motor samt Konica FS-1 inkl. original blitz X-18			
20	Voigtländer Vitomatic IIb			
21	Polaroid Miniportrait kamera			
22	Ernemann 9x12, m. dobbeltobjektiv 11/12,5			
23	Minolta SR1, m. lysmåler samt Rokkor-TC 4/135			
24	Samling Canon-kamerabrochurer og -brugsanvisninger			
25	"The Art of the Daguerreotype" af Stefan Richter			
26	Fotobøger, bl.a. 3 gamle kataloger			
27	"Professionelle DIA-AV" af J. Biere			
28	Samling brochurer mellemformatkameraer			
29	Agfa Isolette II, 6x6, m. Apotar 4,5/85			
30	Orig. taske til Exakta Varex	A	100	
31	Praktica-brugsanv. (LB2 + LTL3 + Super TL 1000)		50	
32	Orig. Exakta-brochure/manual (EXA 500, obj.serie + specialtilbehør)		100	
33	Orig. Exakta-broch./manual (VX 1000, obj.serie, spec.tilb. + diakopi)		150	
34	Reichert Mikroskop m. lys, 100x, 400x, 1000x			
35	Konica FS, sort, m. Hexanon 1,7 + Kenlock 135mm og 28mm			
36	Meopta stereolup			
37	Polaroid Miniportræt, (pasbilledkamera) m. 2 stk. Cambonar			
38	Zeiss Box Tengor 54/15			
39	Leitz universalsøger			
40	2 daguerreotypier (ægtepar)			
41	Agfa Ambiflex, m. Solinar 2,8/50			
42	Minolta SRT101, m. Coronon 2,8/135 + flash			
43	Nikon EM, sort, m. motor samt NikonE 2,5/35 + zoom 70-210			
44	Zeiss/Ica Maximar 207, m. Dominar 4,5			
45	Kasse med mange fotorelaterede gode sager			
46	Neo-Fot kamera	B		
47	Kodak Retinette, m. Reomar 4,5/50 og Prontor SV	B		
48	"Amatørfotografen", (indb.) 1916-1918	B		

Anvisningssalgsslisten til lørdag, d. 28.10.06 i København

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprævning. Den, der afgiver bud for tredemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 1850 Frederiksberg C.**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	Sophus Juncker-Jensen: "Min furiøse fader"			
50	Tove Hansen: "Sølv og salte"			
51	2stk. Neo-Fot (stand A) + gammel gardinlukker (stand B) + rodekasse			
52	Original Nellerød stereoskopbetragter	A	1.200	
53	Forst.app. Opemus IIa, m. El-Nikkor 2,8/50 + Belar 4,5/75 m.m.	A		
54	Exakta Varex IIa (Version 3), m. Primagon 4,5/35	B	200	
55	Exa (Version 4), m. Jena T 2,8/50	B		
56	Kodak Pocket Premo, (6x9 planfilm)	C		
57	Contaflex I, m. Tessar 2,8/45	B		
58	Rodekasse			
59	Sliding box Camera (ca20x25) m. E.Suter Rapid Aplanat No.3, mm.			
60	Miranda Sensorex EE, m. 1,8/50 og Nikora Superwide 0,42			
61	Zeiss Ikon Super Ikonta 531, m. Tessar 3,5/75			
62	Kodak Retina IIc, m. Heligon: 2,0/50, 4/35, 4/80 + BT og modlysbl.			
63	Kodak Retina Reflex III, m. Xenar 2,8/50, Telexenar 4/135 og BT			
64	Exakta 2,8/24 til Minolta			
65	Vivitar 3,5/70-210 macro til Minolta			
66	Pentax K1000, m. 1,8/50 og 2,8/35			
67	Edixa Reflex, m. Westanar 2,8/50 og BT			
68	3 stk. Contaflex			
69	24 visitkortbilleder			
70	24 visitkortbilleder			
71	56 visitkortbilleder (kendte personer)			
72	Blikæske (AGFA 1928/29 kopi, begrænset antal)			
73	Privat fotoalbum (Kodak Library)			
74	25 stereoskopbilleder			
75	100 visitkortbilleder			
76	50 cabinetbilleder			
77	"Asahi Pentax Annual 78" + "Sam Haskins Photographics"			
78	Div. gamle lysmålere			
79	Div. Sekonic lysmålere			
80	Div. carte de visite og cabinet billeder			
81	2 sæt mancheknap/slipsenål med filmfremviser-motiv			
82	4 pakker gamle uexponerede 9x12 plader + 1stk. filmpack 9x12			
83	Div. objektiver m.m. til smalfilm			
84	Diverse Olympus endoskop m. kameratilbehør			
85	Diverse Olympus endoskop m. kameratilbehør			
86	Bakelitfremkaldertank til 9x12 plader			
87	Ferania Elioflex, m. Galileo Monog 8/85			
88	Zeiss Ikon Contessa LK, m. Tessar 2,8/50			
89	Agfa Movex 8, m. Kine Anastigmat 2,8/1,2cm.			
90	Ernemann klappkamera, m. Ernemann Dobbeltobj., f:11-36			
91	Polaroid Swinger model 20			
92	Stereoskop (billedholder mangler)			
93	Voigtländer Bessa 6x9, m. Anastigmat Variotar 6,3/10,5cm.			
94	Brownie no.2 box, m. taske			
95	Rejsekamera, 13x16(Budtz Mullers Eftf.), m. Rectilineare Extra Rapide			
96	Rodekasse			

MØDERÆKKEN

17/9 (Århus) - 21/9- 19/10- 28/10- 16/11- 7/12

Østerbrohuset - Århusgade 103, København Ø.

Mødetid kl. 19:30

Jyllandsmøde

Søndag 17. september

Beboerhuset

Langelandsgade 52a, i Århus

*

LOPPEMARKED & ANVISNINGSSALG

Kl. 10:30 Vi stiller op til loppemarked

11:00 Kjeld Jensen byder velkommen

12:30 Middagspause og eftersyn

13:00 Anvisningssalget begynder

15:30 Oprydning.

Foreningen byder på kaffe/te og småkager.
Der kan købes en let middagsanretning
samt øl/vand.

Kjeld Jensen
Højbrovej 19
6950 Ringkøbing.
Vel mødt!

Torsdag 21. september

I sidste nummer af Objektiv kunne man læse historien om, og efterlysningen af et daguerreotypi-kamera samt fotografiske optagelser fra den første Galathea-ekspedition 1845-47. Søren Koustrup, tipoldebarn af tegneren Chr. Thornam vil fortælle om rejsens forløb! Der afsluttes med 'Skrotsalg'.

Torsdag 12. oktober

Ekskursion - En glad aften

TV-Glad er verdens første TV-station for, *af og med* udviklingshæmmede foran- og bag kameraerne.

Produktionschef Mogens Svane vil guide rundt i de ydmyge lokaler, vise eksempler på programmer, byde på kaffe og fortælle om stationens historie og fremtidsplaner.

Du kan orientere dig om TV-Glad på:
www.tv-glad.dk

Vi mødes kl. 19:00 på adressen:

Peter Ipsens Allé 22, 3. sal.

2400 København NV.

Alle er velkommen!

Torsdag 19. oktober

Forskningsbibliotekar Henrik Dupont fra Det kgl. Bibliotek vil fortælle om luftfotografering og forberedelse af militære aktiviteter i 1954, hvor Danmark gennemfotograferedes i en hidtil uset kvalitet. Det er historien om de optagelser der den dag i dag kan give nye oplysninger før de store forandringer i land og by. Hvem foretog optagelserne og hvad kan de bruges til i dag. Den spændende historie frem til Google Earth. Der afsluttes med en gang 'flyvende skrot'!

KØBENHAVNSMØDE

Lørdag 28.oktober

Østerbrohuset - Århusgade 103,
København Ø.

LOPPEMARKED

&

ANVISNINGSSALG

Kl. 13:00 Formanden Svann Hugo
byder velkommen og loppemarkedet begynder

Kl. 15:00 ANVISNINGSSALGET
STARTER

Det opstillede fotografika skal være
nummereret

Kl. 16:00 Der afsluttes med oprydning.

Vel mødt!

EFTERLYSNING

DFS søger stadig en kasserer. Computer og regnskabsprogram stilles til rådighed.

EN WEBMASTER KAN VI OGSÅ
BESKÆFTIGE

Svann Hugo. Tlf.: 5470-5595

Torsdag 16. november

'Fra Contessa til Contarex – en historie om **Zeiss Ikon Contessa-Werk i Stuttgart**'.

Dette er titlen på aftenens foredrag.

Den 1. oktober 1926, blev fotokonzernen Zeiss Ikon AG dannet ved en Carl Zeiss - ledet fusion af Ica AG og Ernemann-Werke AG i Dresden med C.P. Goerz i Berlin og Contessa-Nettel AG Stuttgart. Historiens mange aspekter bliver fortalt af Klaus-Eckard Riess, som har studeret emnet i alle sine enkeltheder. Dette indebærer at vi med sindsro kan læne os tilbage og slå ørerne ud!

'Skrotbordet' vil som sædvanlig være fyldt med alverdens ubrugeligt fotografika. Kom og køb uden salær.

KØBENHAVN

Torsdag 7. december

Bemærk 1. torsdag i måneden!

Anvisningssalg!

Østerbrohuset

Århusgade 103, København Ø

*

JULEANVISNINGSSALGET

BEGYNDER

Kl. 19:00 - bemærk tidspunktet.

Årets store anvisningssalg bestyres af Andreas Trier Mørch og Svenn Hugo.

**DET OPSTILLEDE FOTOGRAFIKA
SKAL VÆRE NUMMERERET OG OP-
STILLET I RÆKKEFØLGE**

Velkommen !

Dinteman-figur

Dinteman-figur

Goecker
Professional imaging

Hejrevej 37
2400 København NV
www.goecker.dk
tlf. 35 82 11 00

qabs
Professionel
Fotolaboratorium

FABRIKSVEJ 7,
DK-6270 TØNDER
Telefon 7372-3211

NIVÅ FOTO
Nivå Center 88 • 2990 Nivå
49 14 18 04

Kodak A/S
Lautruphøj 1,
2750 Ballerup

NJAL FOTO
NJALSGADE 22 • 2300 KØBENHAVN S
www.njalfoto.dk • ☎ 32 54 55 90

Platan Foto

VESTERBROGADE 179
Telefon 3321 4476

Åbent: ma.-to. 9-17.30, fr. 9-19, lø. 9-13
90% RABAT PÅ FOTOGARDEJDE - POSTORDRE

Fax: 3131 1416

NORTHERN LIGHT GALLERY
Køb & Salg: Fotografier 1839-2003
Salg af: Opbevaringsmaterialer, fotobøger

www.nlg.dk • tlf: 38605942 • adaneman@nlg.dk

Christianshavns Foto
Torvegade 55
v/ Preben Holst,
1400 København K. 32 57 78 71

Brugt fotoudstyr købes

Vurdering • køb • salg • bytte

Sælg Deres
frimærkesamling her

**CHRISTIANSHAVNS
Foto & Frimærkehandel**

32 57 78 71

FOTOHISTORISK MUSEUM
Østre Allé 97, Nykøbing Falster
Telefon: 4078 8703
(Ved ZOO's hovedindgang)

BESTYRELSEN – REDAKTION & ANVISNINGSSALG

Formand:

Svenn Hugo
Orebyvej 27,
4990 Sakskøbing.
Tlf: 5470-5595
vildmanden@email.dk

Næstformand & anvisningssalgsleder:

Leif Germann Jensen
Gl. Kongevej 172c.II,
1850 Frederiksberg C.
Tlf: 3321-4367 (helst 10-11)
leif.gj@webspeed.dk

Redaktør:

Flemming Berendt
Teglgårdsvej 308,
3050 Humlebæk.
Tlf: 4919-2299
dfs@post.tele.dk
www.objektiv.dk

Objektiv udsendes i april,
september og december +
temanummer.

Konstitueret kasserer:

Svenn Hugo
Tlf.: 5470-5595
vildmanden@email.dk
Giro konto nr. 1 50 64 47
SE nr. 17807676.
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK35 3000 0001 5064 47

Bestyrelsesmedlem:

Allan Bunton
Vanløse Allé 70, II, tv.
2720 Vanløse.
Tlf: 3871-0091

Jyllands/afdeling:

Kjeld Jensen
Høbrovej 19, Hvingel
6950 Ringkøbing.
Tlf: 9733-5816
popteknik@hotmail.com
Møder: Jylland
Oktober/januar/februar

Webmaster:

Flemming Lamberth
Tlf.: 3250-6367
flamberth@hotmail.com

*

DFS hjemmeside:
www.objektiv.dk

Indholdsfortegnelse for
Objektiv:
www.objektiv.dk/berendt/index

Danmarks Fotomuseum
hjemmeside:
www.fotomuseum.dk

*

Møder: København:
Den 3. torsdag i måneden
kl. 19:30
I perioden september-marts.
Østerbrohuset. Århusgade 103.
Tlf.: 3538-1294

Æresmedlemmer:

John Philipp
Kurt Petersen
Flemming Berendt

Følgende har bidraget med materiale og andet:

Danmarks Fotomuseum – Det kgl. Bibliotek – S.Å. Schiermacher – Lokalthistorisk arkiv på Malta –
Louisiana Museet – Produktionsfirmaet Substanz – Walter L. Dinteman's samling

Indsendt materiale er underlagt bladets almindelige layout.

*

Økonomi & adresseændring:

Konstitueret kasserer: Kontingent: Danmark kr. 350,-, Norden og det øvrige Europa kr.375,-
(Medlemsperiode: 1. januar til 31. december. Girokort fremsendes i december)

Indmeldelse pr. 1/10 eller efter kr. 85,-

Anvisningssalgsbetingelser:

Henvendelse: Leif Germann Jensen.

Tilmelding af grafikera pr. post eller e-mail senest 1. marts, 10. august og 1. november.
Gl. Kongevej 172C.II, 1850 Frederiksberg C. Tlf: 3321 4367 (helst 10-11). leif.gj@webspeed.dk
Medlemmer kan fremsende BUD pr. tlf, brev eller E-Post.

Medlemskab af DFS er obligatorisk for deltagelse i anvisningssalg. Sælger og køber betaler hver 12,5% i salar til DFS.
Skriftligt bud fremsendes til anvisningssalgslederen. Anvisningssalg afholdes ved generalforsamlingen i Middelfart i april,
og september i Jylland. Desuden i oktober og december i København. Derudover afholdes loppemarked i januar/februar,
april, september og oktober.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er KUN tilladt efter skriftlig tilladelse
fra Dansk Fotohistorisk Selskab. ISBN 0107-6329 Denmark

No part of this publication may be reproduced in any form without permission in writing from DFS. ©. 2005.

Tryk: PE Offset, Tømrervej 9, 6800 Varde.

PHOTOGRAFICA

SKINDERGADE 41 • 1159 KØBENHAVN K • TEL 33 14 12 15 • WWW.PHOTOGRAFICA.COM

